

NIEUW BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Editie voor Nederland.

HOOFD-BUREAU: Batavia, bij BRUINING & WIJT.

Rotterdam, bij M. WIJT & ZONEN.

VOORWOORDEN,

VOORKOMENDE IN DE GEWONE EDITIE VAN HET

Nieuw Bataviaasch Handelsblad.

HET BOEKJE VAN DEN HEER VAN ALPHEN.

III.

De geachte schrijver, dien wij bestrijden, geeft de cijfers van de begrooting in Nederlandsch-Indië terug en neemt aan, dat tegenover 70 miljoen aan uitgaven niet meer dan 50 miljoen aan territoriale inkomsten staan, zoodat zelfs met behoud van de gouvernements-exploitatie van Banka-tin, een 15tal miljoenen op de gewone uitgaven in Indië te kort komen, ongerekend de bijdrage aan het moederland. Wij zullen over verschil in cijfers, wat dit punt betreft, niet twisten, want wij nemen aan dat de uitgaven nog zullen stijgen. De groote vraag is immers, of door een beter belastingstelsel in alle behoeften kan worden voorzien.

De heer van Alphen ontkent, dat de bevolking van Java, Sumatra en alle andere buitenposten in staat zou zijn meer belasting dan tegenwoordig te dragen en wenscht daarom voor langen tijd handhaving der cultures voor rekening van den Staat. Hij voegt daarbij, dat men te minder eene veel verhoogde belasting in geld van de bevolking van Java zou kunnen vorderen, omdat de welvaart in de laatste jaren niet vermeerderd zou zien. Wanneer wij dit laatste al zouden toegeven, zoodat de inlander beter tijden zou beleefd hebben, toen de druk van cultures en heerediensten zooveel grooter was, dan rijst de vraag: waaraan is dit toe te schrijven? Neemt de heer van Alphen toch aan, dat de ingetrokken kleine cultures, bij harden arbeid en slechte belooning, de welvaart vroeger hebben bevorderd? Zou hij ze voor rekening van de Regeering weder willen invoeren? Zelfs de meest verstokte oudgast deinst daarvoor terug, want bewoners van de binnenlanden geven ons de stellige verzekering, dat hoe leidzaam de Javaan moge zijn, de herhaling van de proefneming van 1830 in 1870 een spel zou wezen, dat zij niet zouden *durven* ondernemen. De heer van Alphen zelf spreekt alleen van koffië en suiker; voor die producten wil hij eene onafzienbare overgangs-periode in het leven roepen. De ondervinding heeft bovendien geleerd, dat de thee, de tabak en andere dergelijke cultures voor den Staat wel verliesgevend waren, maar de schatkist niet kunnen baten.

Wat kan dan de oorzaak zijn van de vermeende vermindering van welvaart op Java? Toch niet, dat de suikerproductie vermeerderd is door de inspanning van de fabrikanten en de bevolking ook daardoor na 1863 eene meerdere belooning heeft genoten? Of zou de in de laatste jaren telkens verhoogde betaling van de koffië die uitkomst te weeg gebracht hebben? Ook dat is moeilijk aan te nemen.

De particuliere industrie heeft zich intusschen niet kunnen uitbreiden, maar is veeleer achteruitgegaan. Wel is de aanplant van tabak zeer belangrijk toegenomen, maar alleen de bevolking heeft daarvan voordeel getrokken, benevens handel en scheepvaart. De theetuinen daarentegen, die door het gouvernement verpacht zijn, leveren betere resultaten op. In het algemeen evenwel heeft de particuliere landbouw-nijverheid zich niet kunnen ontwikkelen en heeft men den druk van een handelscrisis gevoeld, terwijl enkelen de gevolgen van speculatiezucht of van gemis aan voldoende kennis ondervonden, wanneer men meende er zich aan te kunnen wagen. Wij zeggen *wagen*, want de politieke wisselingen hebben mede noodlottig gewerkt en zoolang het kapitaal alle zekerheid mist en de economische toestand derzelfde blijft, behoort er moed toe iets te beginnen. Er zijn dan ook tal van ondernemingen gestaakt.

De heer van Alphen wijst ons op de treurige resultaten van sommige tabaksondernemingen. Ons is menig kundig tabaksplanter bekend, die wist te slagen, ondanks alle belemmeringen, die de bestaande vicieuse toestand op Java in den weg legt. Maar even waar is het, dat ons in eigen kring van vroeger reeds personen bekend waren, waaronder bijv. een vader, die fortuin had en geen kans zag om zijne weinig ontwikkelde zonen in het moederland een positie te verschaffen, waarop hij ze naar Java zoud om tabak op te koopen en te doen planten. Is 't vreemd, dat zulke menschen hun geld verliezen?

Dezer dagen werd ons evenwel welwillend mededeeling gedaan van een schrijven, afkomstig van een der meest achtenswaardige ondernemers uit de binnenlanden, een man, die door kunde en volharding weet te slagen. Maar hoe dikwijls heeft hij tegen allerlei belemmeringen geworsteld! Hij schrijft: „De tabakszaken in deze residentie willen dikwerf niet gelukken. Die cultuur wordt hier en elders grootendeels, als eerste gewas, op tegalgronden en voor een klein gedeelte, als tweede gewas, op gogovelden gedreven. Wanneer nu de inlander niet in zijn doen en laten belemmerd wordt,

heeft de aanplant in Maart tot Mei plaats; de oogst-tijd valt tot Augustus in en in dien tijd ontvangt de plant meestal genoegzaam regen om zich voldoende te ontwikkelen. Maar wat gebeurt hier en hoogst waarschijnlijk ook in andere residentien? In de instructie voor de residenten, regenten en wedono's (*Staatsblad* 1859 No. 102) en in de proef-instructie voor de contrôleurs, art. 24 (*Bijbl.* blz. 1037, 2e uitgave) wordt aan alle ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur de rijstcultuur steeds als een hunner allereerste zorgen op het hart gedrukt. Dit wordt in zoodanigen geest opgevat, dat geen inlander zijne tabaksvelden *mag* bewerken voor en aler hij zijn sawa's beplant heeft. Is nu door het laat invallen van de regens het rijstland niet afgeplant, dan *mag* de tabak niet dan zeer laat te velde komen en bestaat de meest mogelijke kans van misgewas. Deze vaderlijke (F) zorg van de regeering, geheel in strijd met alle economische wetten, is een der oorzaken, dat de bevolking somtijds den besten tijd voor de tabakscultuur ziet verlopen en dan weleens noch tabak, noch voldoende rijst verkrijgt, terwijl de ondernemer zijn kapitaal verliest."

De heer van Alphen is in de binnenlanden geweest en weet dus dat het landsvaderlijk regeerstelsel niet alleen in dit, maar ook in menig ander opzicht alle ontwikkeling stremt en de ondernemers afhankelijk maakt van het goedvinden van ambtenaren en hoofden. Wij koesteren de hoop, dat eene behoorlijke uitvoering van de agrarische wet zuiverder begrippen van staathuishoudkunde zal doen zegevieren. Regelt men dan behoorlijk de vervanging van heerediensten voor den staat en de hoofden door eene belasting, dan eerst zal de welvaart van den inlander op Java werkelijk in hooge mate kunnen toenemen.

Maar is die welvaart in de laatste jaren inderdaad verminderd? De heer van Alphen beantwoordt die vraag toestemmend. Hij schijnt dat verschijnsel ten deele aan politieke invloeden te wijten. Is die stelling juist?

Ongetwijfeld heeft de handel in Indie in de laatste jaren geleden. Wanneer de schrijver wijst op den invoer van lijnwaden, dan vragen wij of het zoo bevredigend is, dat zich in dien tak van handel buitengewone fluctuatien hebben voorgedaan en of hetzelfde niet overal is waargenomen, tengevolge van de gebeurtenissen in Amerika? Kan men aannemen, dat de Javaan evenveel Europeesch fabricaat zou hebben verbruikt in een tijd, toen de prijzen zooveel hooger waren dan vroeger? Vervolgens daalden de prijzen weder. Het jongste regeeringsverslag zegt ons, dat de invoer eensklaps van eene waarde van f 13,213,900 in 1865 tot f 27,789,700 in 1866 en f 25,032,100 in 1867 krom. Nu verklaren alle organen van den handel op Java, dat men de Chinesche tweede hand de goederen als het ware opdrong, terwijl de prijzen inmiddels teruggingen. Ons regeerstelsel heeft er niet toe geleid den inlander tot kapitaalvorming aan te zetten en daar dus het aanbod van lijnwaden veel grooter werd dan de navraag, kwamen talrijke bankroeten onder de Chineezzen voor. Zoo spreken *alle* kamers van koophandel, ook die waarvan de heer van Delden voorzitter is. Kan dit nu voor een bewijs van vermindering van

volkswelvaart gelden? Ondervindt de handel thans soortgelijk malaise niet in alle oostersche landen?

De heer van Alphen wijst intusschen ook op de rijstproductie van Java en cijfert uit, dat de toename der landbouwende bevolking geen gelijken tred heeft gehouden met het totaal der bij de rijstproductie betrokken bevolking. Het jongste regeeringsverslag zegt, dat de eigen landbouw der bevolking zich in 1867 en 1868 „schier in alle gewesten heeft uitgebreed," als: 52,400 bouws met padie en 7400 met tweede gewassen *meer* dan in 1866 en 84,900 bouws met padie en 46,900 bouws met tweede gewassen *meer* boven 1867. De regeering zegt verder het volgende:

„Blijkens de statistiek der vorige jaren beliep de jaarlijksche vermeerdering van de uitgestrektheid sawa's gedurende 1856—1860 gemiddeld 23,463 en gedurende 1861—1865 gemiddeld 25,345 bouws. Bij onderzoek van het regeeringsverslag over laatstgemeld jaar, is op het stationaire dezer toeneming gewezen (zitting 1868/69, gedrukte stukken No. 44, bladz. 11), onder bijvoeging dat wellicht ten gevolge der statistieke opneming het cijfer vóór 1864 gegeven, zoo onjuist blijkt te zijn, dat het geen grondslag voor eene vergelijking aanbiedt.

„Hieromtrent verdient opmerking, dat in de opgaven nopens de aanwezige uitgestrektheid (besproeibare) velden in vroeger jaren veel ongelijkheid heeft geheerscht, doordien voor sommige gewesten nu eens alléén de bewaterbare, dan weder ook de van den regen afhankelijke sawa's onder een en dezelfde rubriek werden opgebracht. Niet zoozeer de statistieke opneming als wel deze omstandigheid is oorzaak, dat de cijfers van vóór 1864 of liever van vóór 1866, zoowel onderling als tegenover de verbeterde statistiek van laatstgenoemd jaar, onderwerpelijk geen juisten maatstaf van vergelijking aanbieden."

De berekeningen, die op rijststatistiek gegrond zijn, boezemen ons sedert lang oneindig minder vertrouwen in dan wij er in vroeger tijd meenden daaraan te kunnen toekennen, als een bewijs voor of tegen toenemende welvaart van de bevolking. Maar hoe dit zijn moge, heeft de heer v. A. dezelfde berekeningen vroeger niet over eene reeks van jaren gemaakt of kunnen maken? Bewijst dit iets anders dan dat men van regeerstelsel dient te veranderen, omdat de economische toestand sedert lang vicieus is?

Hetgeen evenwel moeilijk tegen te spreken zal zijn, is, dat indien de landrente toenemend meer opbrengt, de welvaart van de landbouwende bevolking in de laatste jaren niet als achteruitgaande kan worden beschouwd. Nu wijzen de regeeringsverslagen aan, dat de landrente, die in 1862 (tuinen en nipabosschen, alsmede vischvijvers niet medegerekend) opbracht f 10,145,100, in 1866 geklommen was tot f 11,062,700, terwijl daarop slechts f 81,100 onder ult. December achterstallig was gebleven. In 1868 is bijna 12 miljoen ontvangen. De raming van 1869 was f 11,700,000 en voor het loopende jaar 12½ miljoen.

Maar, zegt de heer van Alphen, ook het verbruik van zout is verminderd. In 1864, 65 en 66 doet zich werkelijk dat verschijnsel voor; maar in 1867 heeft plotseling weder eene belangrijke vermeerdering (van ruim 2.000 kojangs) in den verkoop plaats, die in het vol-

gende jaar weder voortduurt, terwijl de regeering voor de twee laatste jaren elweder op hooger opbrengst rekent. Men moet uit deze belangrijke fluctuatie afleiden, dat de oorzaak van het verschijnsel van vermindering, dat zich tijdelijk voordeed, werkelijk is hetgeen de regeering daarvoor opgeeft, namelijk dat de vermeerdering van het getal aanmaakplaatsen (nadat de zoutoogst een paar jaren mislukt was) tot smokkelarij aanleiding gegeven had. Zou de heer van Alphen, die op Java geweest is, bovendien aannemen, dat alleen de officieel bekende hoeveelheid zout verbruikt wordt en dat langs zoo uitgestrekte kusten de zee niet benuttigd wordt, om zooveel mogelijk de belasting te ontduiken?

De groote vraag, waarop echter alles aankomt, blijft deze: Zijn Java en Sumatra voor meerdere ontwikkeling vatbaar? Kan men door directe innenging van het gouvernement daartoe geraken? Hoe men knutselen moge, men zal te vergeefs beproeven de winsten voor de schatkist te behouden, die de gouvernementen-suikercultuur thans oplevert. De heer van Alphen verklaart zich, op bldz. 55 en 56, scherp tegen de heffing van 3 picols per bouw van de velden, die ten behoeve van contractanten met het gouvernement vrijwillig met riet beplant zouden worden, zooals de Minister van Kolonien had voorgesteld. De heer van Alphen zal dus voor de suikercultuur een ander overgangsmiddel wellicht aangeven dan hetgeen wij aangeprezen hebben, maar op de beoordeeling van de financieele kwestie, het budget der toekomst, doet dit weinig af. *Au fond* zullen wij wel tot gelijk eindresultaat komen. De koffiecultuur blijft dus over, als de groote bron van inkomsten voor dit oogenblik, zoowel op Java als op Sumatra.

De heer van Alphen schijnt zich in het algemeen op het standpunt te plaatsen, dat de ontwikkeling van Java en Sumatra reeds zeker peil bereikt heeft en dat men niet veel verder komen kan. Intusschen bleef de productie van koffie over eene reeks van jaren stationair. Maar wie met de koffiecultuur eenigszins bekend is, zal moeten erkennen, dat wanneer de bevolking zorg droeg voor goede keuze van gronden en zorgvuldige pluk, men met minder arbeid eene onzijdig grooter productie zou verkrijgen. Die meerdere productie zou de winst van den particulier uitmaken, al bracht hij aan koop- of huurprijs aanzienlijke sommen aan het gouvernement op en betaalde hij den inlander ruim. Indien de particuliere industrie op Sumatra ruim baan had, de productie zou evenzeer toenemen. Kan het gouvernement dat bewerken? Tot dusver was het daartoe onvermogen.

Waarom wenschen wij echter ook behoud en uitbreiding van de suikercultuur op Java? Omdat wij daarin voor den inlander en voor particuliere ondernemers, bij een stelsel van vrijheid, eene groote bron van volkswelvaart zien, waardoor de handel in de kolonien en in het moederland tevens voeding kan verkrijgen.

Wij hebben ons echter nooit voorgesteld, dat in de eerste tijden de uitgifte van woeste gronden in erfpacht belangrijke voordeelen aan de schatkist zou opleveren. Tegenover de inkomsten, die men daarvan trekken zal, zullen aanvankelijk wel uitgaven staan. Er is tijd noodig, om ontginning van woeste gronden van groot fi-

nantieel belang voor den Staat te doen zijn. Wie daarvoor eensklap op honderde miljoenen rekent, verkoopt humbug.

Maar wat wij van het hoogste belang achten, is, dat de verschillende bronnen van volksbestaan, ook door uitgifte van woeste gronden, langs elken goeden weg ontwikkeld worden. Om daartoe te geraken, is het niet voldoende dat men hier of daar een lapje op het bestaande stelsel legge en enkel wat woesten grond uitgeve. Het vroegere exploitatie-stelsel hing behoorlijk aaneen; de grondtoon was: willekeur en daardoor winstbejag voor het moederland, onverschillig op welke wijze men tot gunstige finantieele uitkomsten geraakte. Wil men tot hervormingen komen, dan behoort het geheel even goed in elkander te sluiten en kan alleen radikale verbetering iets goeds tot stand brengen. De bevolking behoort door toekenning van grondeigendom de waarde van den bodem meer op prijs te leeren stellen en tot ontginning te worden uitgelokt. Zij behoort bescherming in hare rechten te genieten. Zij moet de voortbrengselen van den grond op de beste markt kunnen verkoopen en om daartoe te geraken, moeten de middelen van vervoer en gemeenschap uitgebreid en verbeterd worden. Wil men aan die eischen voldoen, dan zal blijken dat de vruchtbare bodem van deze gewesten en de talrijke bevolking van Java vooral een geheel ander cijfer aan belastingen in geld kan opbrengen, dan thans door kunstmiddelen verkregen wordt. Op Sumatra zal de particuliere industrie de productie evenzeer uitbreiden.

Wij zien er echter geen goed middel in om verbetering te verkrijgen, wanneer de regeering aan particulieren haar soeverein recht tot het heffen van belastingen op den grond en zelfs om heeredienstplicht te vorderen, aan particulieren afstaat. Dat is intusschen het karakter van het particuliere landbezit op Java. Hoe de heer van Alphen daarop kan wijzen, om te betoogen dat de Staat zich moeilijk op Java nieuwe hulpbronnen kan scheppen, vatten wij niet. Wel betwijfelt hij, dat de Staat zich de handen heeft gebonden om iets meer dan een recht te heffen, dat men „verponding” genoemd heeft; de Staat kon echter den grond niet verkoopen, omdat hij daartoe het recht niet had en moet dus wel afgestaan hebben hetgeen hij bezat. Dat men overigens de geringe belasting in 1826 tijdelijk verhoogde, zonder daarop later volledig terug te komen, bewijst niets; er is, in vroeger dagen nog meer dan nu, in Indie zeer veel geschied, wat rechtens niet mocht plaats hebben of den toets van billijkheid en rechtvaardigheid niet kan doorstaan. De toestand op de particuliere landen is van geheel bijzonderen aard en zal te eeniger tijd tot groote bezwaren of tot geldelijke offers van den Staat aanleiding geven. Ook hier zal bewaarheid worden, dat elke fout van een gouvernement met geld geboet wordt. Wie heeft intusschen ooit „de illusie” verkondigd, dat men zich ten opzichte van dat particulier landbezit, in zijn tegenwoordigen toestand, kon vleien met de hoop „op groote, rechtstreeksche voordeelen voor de koloniale finantien?” waarvan de heer van Alphen op bldz. 43 spreekt.

Om onze finantien te schragen, stelt de schrijver zich blijkbaar meer voor van het weren van de particuliere industrie uit alle districten, waar zich gouvernementen-

cultures bevinden; zou die terugkeer tot het stelsel van 1840 in het belang van een der betrokken partijen zijn? Heeft de particuliere industrie niet overal de welvaart vermeerdert? Zulk een denkbeeld kan te pas komen, wanneer men den particulier volstrekt zou willen uitsluiten; thans bevinden zich toch reeds een aantal particuliere ondernemingen naast en tusschen de gouvernement-cultures op Java; en zijn zij daardoor *gesloopt*, om de taal van het *Dagblad* te spreken? Wie in den industrieel een „bloedzuiger” ziet, kan dergelijk systeem beamen. Maar wie de particuliere industrie niet aldus noemt, zooals de heer v. A., moet dat verouderde denkbeeld verwerpen. Het kan geen nut, maar wel nadeel doen. Intusschen is het mogelijk, dat het *panacée* ten opzichte van de economische en staatkundige hervorming van Java, dat ons door den heer van Alphen beloofd is, van dien aard zal zijn dat wij volledig bekeerd worden, want de belangen van den inlander primeeren al het overige.

De heer v. A. heeft eindelijk één argument als zeer belangrijk vooropgezet. Hij opent daarmede toch zijne beschouwingen om ons te overtuigen, dat Java niet vatbaar is om hier meer belastingen in geld te heffen. Hij verhaalt ons op blz. 5, dat toen hij eene fabriek wilde oprichten, op de meest geschikte plaats een kampong van 30 à 40 woningen stond, die verplaatst werd tegen f 1000— schadevergoeding. Gesteld, dat de bevolking daarmede „tevreden” was, dan nog zegt dat feit niet veel en evenmin dat de Javaan in de binnenlanden zijne woning na eenige jaren vernieuwt. Waar de inlander toch meer geld verdient en veiligheid geniet, bemerkt men dit vooral aan zijne betere woning. Maar is het denkbaar, dat men in een land kostbare of hechter huizen in de verder afgelegen streken zou zien verrijzen, waar feiten gebeuren zooals het *Tijdschrift voor Ned. Indië* er een „het schandaal van Grissée” noemt, dat een ambtenaar op eenmaal duizende woningen en vruchtomen laat omverhalen? De *Java-Bode* schijnt de officieele stukken, in het *Bijblad van het Staatsblad* voorkomende, eerst uit het in Nederland verschenen *Tijdschrift* te hebben leeren kennen. Zoolang de Javaan, onzes inziens, aan zoodanige handelingen blootstaat en geene eigendomsrechten kan doen gelden tegenover willekeur, zal hij niet meer werk van zijne woning maken. Wij hebben in onze artikelen over de suikercultuur hetzelfde feit, dat nu opgehaald wordt, besprekende, op het oordeel van v. Sevenhoven geweest, dat men den Javaan eigendom van zijne woning tegen eene retributie moest verzekeren. Men moet zich intusschen al een zeer nevelachtig begrip maken van hetgeen de voorstanders van afdoende hervorming willen, om uit het aangehaalde feit, zooals de heer van Alphen doet, af te leiden, dat omdat de Javaan nu geene kostbaarder woning bouwt, een goed geregeld belastingstelsel eene „illusie” is. Eerst moet hij van zijn eigendom verzekerd hebben, wil het anders worden. De schrijver erkent evenwel dat wij in onze kolonien wel op vooroordeel en de gevolgen van vroegere misbruiken zullen stuiten, maar voegt er tevens bij, dat wij gemakkelijker taak hebben, wil men hervormen, dan de Britten, daar wij geen kastewezen ontmoeten.

Naar onze meening schemert het den heer van Alphen

voor de oogen, als hij zich de noodige hervormingen en hare gevolgen voorstelt. Hij gevoelt welke verkeerdheden in ons regeerstelsel opgesloten liggen; maar wanneer hij tot zijne conclusie komt, beweegt hij zich in een cirkel, omdat hij tegen den rechten en niet al te gemakkelijken weg opziet. Eén denkbeeld beheerscht nogtans al zijne geschriften: het diep gevoelde besef, dat geene hervorming mogelijk is, indien Nederland veel van Indië blijft eischen. In dit opzicht zijn wij homogeen. Maar daarbij blijft het ook, want hoogstens kunnen wij dit, in verband tot de verdere denkbeelden van den geachten schrijver, als eene „welwillende gedachte” aanmerken. Dat is intusschen de gouden graankorrel te midden van het kaf, waaraan wij een weinig hebben gemeend te moeten schudden, in afwachting van den derden bundel.

v. l.

REPLIEK.

De heer Elberg, redacteur van het *Soerabaiasch Handelsblad*, geeft in no. 24 van dat blad eene toelichting en slaakt eene verzuchting, naar aanleiding van hetgeen ik dezer dagen over de Maatschappij tot Nut van den Javaan schreef.

De toelichting. Er bestaat tusschen ons eenige toenadering. De Maatschappij zelve is zoo kwaad niet, maar zij had enkele apostelen moeten uitzenden om hare beginselen te verkondigen, want nu zijn er wolven in de schaapskooi toegelaten, zegt de heer E.

Wat doen echter die wolven? Zij bestrijden het bestaande regeerstelsel in Indië en trekken, even als de heer Elberg, tegen het batigslotstelsel te velde. Zonderlinge „wolven” tegenover Indië!

Er zijn echter die de Maatschappij tot een piédestal bezigen en het eigenlijk niet meenen. De strekking van het vroegere betoog van den heer E. was niet de Maatschappij van volksmisleiding te betichten; zijn aanval was tegen den heer Fransen van de Putte gericht, van wien Indië niets te wachten heeft, terwyl hij op nieuw Minister of Gouverneur-Generaal geworden, „weder voor zich zelf zal zorgen.”

Wanneer heeft de heer F. v. d. P. dit als Minister gedaan? Het valt ligt iemand een groot woord naar het hoofd te werpen. Maar het bewijs ontbreekt.

De koffieprijs werd onder het bestuur van 1862—66 wel degelijk verhoogd en zoo de heer F. v. d. P. met een „fraai” betoog den Minister de Waal tegentrad, dan geschiedde dat om diens voorstel te doen verwerpen tot verlaging van den koffieprijs. De heer Elberg schijnt dat over het hoofd te zien.

Hij weet voorts ongetwijfeld, dat men hier een paar jaren lang een onderzoek naar het gevangenisstelsel heeft gedaan en verder niets. Wat zou het nu den Minister gebaat hebben indien tusschentijd geld beschikbaar stellen? Men moet, des noodig, hier handelen. De wet laat daartoe ruimte genoeg over. En sedert de afschaffing van de rottingslagen zijn jaren met niets doen verlopen.

Zoo de maatregelen, door den vroegeren Minister geprovoceerd, niet allen vruchten droegen, ligt dan niet veel aan de uitvoering? Een Minister behoort alleen een beginsel te stellen; voor de toepassing is het Indisch bestuur daar. Komt veel van hetgeen de heer Elberg

tegen onvolledige of verkeerde toepassing van liberale maatregelen aanvoert, niet op rekening van de twee laatste landvoogden van N. I.?

De heer Elberg vaart echter steeds tegen den heer Franzen van de Putte uit. Men kan, even als de heer Roorda van Eijsinga, zooveel personeele antipathie koesteren, dat men zelfs den heer Thorbecke, ook ten aanzien van Indië, op een piëdestal plaatst en van de Putte miskent.

Ik stel voorop dat de laatste, als minister, enkel fouten heeft begaan. Maar de heer Elberg heeft geen persoonlijke wrok bot te vieren, die hem tot onbillijkheid zou verleiden. Daarom vraag ik hem: wie heeft vroeger en nu in de Staten-Generaal den wezenlijken grondslag voor hervorming van Java: grondeigendom van den inlander en opruiming van heerediensten voor de hoofden, met behoorlijke bezoldiging, aangegeven en in beginsel althans weten door te drijven? Was daarvan vroeger in het Parlement sprake?

Was ooit het cijfer van het batig slot zoo laag geraamd als in 1865 en op de begrooting van 1866?

Was meer te doen op dat oogenblik mogelijk, voordat de Nederlandsche Natie wilde medegaan?

De strijd tegen het batig slot, door de M. t. N. v. d. J. gevoerd, is overigens onze strijd. Welnu, men werke haar dan niet tegen. Hoopt de heer E. door schokken iets te kunnen verkrijgen? Zoo neen, dan is het noodig dat de Hollanders overtuigd worden.

Maar 't is zoo moeilijk voor hen te schrijven", zei Maltatuli en dat richt de heer E. ook tegen mij, in de hoop dat ik ijverig naast hem zal staan, als ik de toestanden en de personen in Indië beter heb leeren kennen.

Geeft hij, die zoo spreekt, waar het geldt beoordeeling van personen in Nederland handelende, nadat ik sedert jaren in Nederland de Indische bladen las en sedert enkele maanden alleen Hollandsch-Indisch of Indisch-Hollandsch hoor, niet een blijk van eenzijdigheid? Het valt ligt in Indië te zeggen: dat had in Nederland moeten gebeuren, als men zich isoleert en zich niet te midden van den strijd in Nederland bevond. De beste stuurlieden staan aan wal. Maar een publicist behoort zich rekenschap van de onstandigheden te geven.

Maltatuli's, Roorda's en Rochefort's zullen geen volk ter wereld tot zelfbeperking brengen, ondanks hun talent. Men laat zich door hen niet leiden, al leest men gaarne hunne uitvallen. *Gouverner, c'est une science et non pas un vain mot.*

Zoo de heer Elberg en ik elkander nu nog niet verstaan, dan is een van beiden onduidelijk in zijne voorstelling of Oost-Indisch doof voor argumentatie, al is ons doel hetzelfde: te strijden voor een goed regeerstelsel van Indië.

v. L.

Ingezonden Stukken.

INDISCHE SCHOOLPRENTEN.

Wie zal het tegenspreken dat dikwerf een prent of plaat een dieper indruk achterlaat dan een paar bladzijden beschrijving? — Van daar dat bij het onderwijs zoo veel partij daarvan te trekken is, niet alleen om de les ingang te doen vinden, maar ook om er het drooge van weg te nemen of de weetlust op te wekken.

Sedert jaren ben ik der Regering behulpzaam in het verkrijgen van leermiddelen voor de Inlandsche scholen

en trachtte ik ook Indische schoolprenten magtig te worden. Het gaat er evenwel niet zoo vlot mede als ik wel wenschte en daarom roep ik bij deze de hulp in van alle belangstellenden in het Inlandsch onderwijs.

Ik wilde namelijk gaarne een serie prenten vervaardigen, voorstellende de kleederdragt, huisbouw, gereedschappen, etc., van de voornaamste volkeren van Ned. Indië, welke prenten tevens zouden kunnen worden gebruikt bij of aanleiding zouden kunnen geven tot zamenstelling van een onderhoudende handleiding voor de land- en volkenkunde van den Ned. Ind. Archipel.

Die prenten zouden ieder eene landstreek kunnen voorstellen en wel eenige hoofden met hunne vrouwen en volgelingen, eenige personen uit den minderen stand, (in feestgewaad, in krijgdsdosch, in dagelijksche kleding), een priester of priesteres, danseressen of dergelijken, een huis, een prauw, huisraad, muziek-instrumenten, wapenen, etc.

Wanneer er dus in Ned. Indië personen zijn, die photographiën of schetsen bezitten, welke bij de zamenstelling van zulke prenten kunnen worden geraadpleegd en ze hetzij voor goed hetzij tijdelijk willen afstaan, dan beveel ik mij in hunne welwillendheid aan. Zij behoeven niet bijzonder fraai te zijn, als ze de zaak maar getrouw teruggeven; zijn het kunststukjes, tant mieux!

Ik zal er de noodige zorg voor dragen en zal het mij een aangename taak zijn de namen der medewerkers te zijner tijd aan de Regering bekend te maken.

Daar ik voor brieven, het Inlandsch Onderwijs betreffende vrijdom van port heb, verzoek ik belanghebbenden beleefdelyk voor de verzending van groote stukken de tuschenkomst der gewestelijke besturen in te roepen, in wier welwillendheid ik mij tevens aanbeveel.

Als velen zoodoende de handen in elkaar slaan, twijfel ik er niet aan of wij zullen spoedig een serie aardige en leerzame schoolprenten bij elkaar krijgen, die ook op de Europesche scholen van dienst kunnen zijn en widders bij wijze van prijzen aan oppassende leerlingen kunnen worden uitgereikt.

WASPADA, 25 Maart 1870.

K. F. HOLLE.

Gaarne plaatsen wij dit stuk en bevelen dit verzoek met aandrang aan.

Red.

Slavernij.

Niettegenstaande bij artikel 116 van het reglement op het Beleid der Regeering van Ned. Indië DE SLAVENHANDEL verboden is, schijnt men hier op Makassar zich aan die wettelijke bepaling niet te willen stooren.

Niettegenstaande bij genoemd artikel bepaald is, dat de als slaven van elders aangevoerde personen vrij zijn, zoodra zij zich op het grondgebied van Ned. Indië bevinden, schijnt men hier op Makassar van oordeel te zijn, dat de dessa of kampong Biera, onder Parangloë, afdeling Makassar, is sorteerende onder die gedeelten van Ned. Indië, alwaar het recht van zelfbestuur aan de Inlandsche Vorsten en volken is gelaten.

Tot staving van het bovenstaande diene volgend bewijs, afgegeven door den Assistent-Resident en Magistraat alhier, luidende:

„Onvangen van de som van f 100— zegge een honderd gulden, zijnde in mindering van de koop-prijs ad f 310—, der slaven van den Glarang van Biera.”

„De Assistent-Resident en Magistraat,

„(w. g.) VON BELOW.”

MAKASSAR, 11 Maart 1870.

Verplicht mij, geachte Redacteur! met het plaatsen van bovenstaande regelen in uw blad.

Hoogachtend

U. Ed. dw. Dienaar,

MAKASSAR, 10 April 1870.

WILLEM EEKHOUT.

HET NEDERLANDSCH-INDISCH OFFICERS-KORPS. EENE HERINNERING?

George Dandin, tu l'as voulu....

Den 19 Juli 1869 aanvaardde de Luitenant-Generaal Kroesen het bevel over het Nederlandsch-Indisch leger.

Negen, zegge negen maanden zijn er tusschen dat toen en nu gelegen.

Negen maanden, voorwaar eene tijdsruimte, gedurende welke er iets schoons kon volbracht worden!

Hoog was de verwachting van het leger, toen Z. E. het bevel aanvaard had; nu er negen maanden zijn heengegaan, zal de vraag voorzeker niet als ongepast en voorbarig klinken: heeft de Generaal Kroesen de verwachting bevredigd of heeft hij haar teleurgesteld?

In het leger wordt die vraag veel degelijk gedaan (+).

De dagen zijn toch voorbij, dat eigenwaarde en moreele en intellectuele ontwikkeling eigenschappen waren, welke men bij het Indisch leger gevoegelijk met de lantaarn van Diogenes moest zoeken. Die toestand is, goddank, verdwenen; maar juist daarom gaat het nu niet op den bestaanden toestand te negeeren, daar waar de chef besluiten vermeent te moeten uitvaardigen, ten einde het een of ander doel te bereiken. Een lichaam, dat op ontwikkeling en eigenwaarde kan bogen, al is het dan ook een officiers korps, laat zich niet op den duur ongehinderd dag in, dag uit vervelen met de futielste zaken, laat zich niet meer gaarne den te bewandelen weg voorschrijven, daar waar het punten betreft, welke gelegen zijn, t. m. gelegen *moesten* zijn buiten de bemoeienis van den met de leiding belasten persoon; zulk een lichaam laat zich niet meer ringeloozen, opdat een of ander zijn autoeratisch gevoel misschien wel eens te luchten wil laten hangen; zulk een lichaam zal een stem van ontevredenheid doen hooren, wanneer het vermeent te bespeuren dat persoonlijk belang gesteld wordt boven dat van het algemeen, dat *zelfverheffing* en *persoonlijke heerlijkheid* het doelwit schijnen te zijn, waarop alle wegen uitloopen, en dat men eigen schande of gebreken soms tracht te bedekken door ze in anderen op te zoeken, uit te pluizen en aan te wrijven; zulk een korps ziet met leede oogen, dat men een tal van zijne leden afsnijdt.

Het Indisch leger heeft het recht te verlangen, dat zijne belangen behartigd worden.

Die belangen zijn sedert jaren verwaarloosd; het heeft er zelfs veel van weg, alsof men zelfs meent te mogen spotten wanneer het zijne stem doet hooren, ten einde recht te vragen.

Een voorbeeld.

Het Indisch leger heeft een en een half jaar geleden op lofwaardige wijze het verlangen geuit, dat zijn heden en zijne toekomst zouden geregeld worden *bij de wet*. Daartoe werd het als 't ware gedwongen, omdat het maar al te zeer vermeende te bespeuren, dat men uit eigene beweging niet tot eene regeling bij de wet zou overgaan, omdat — ja, misschien wel omdat de handen dan te zeer zouden gebonden zijn.

Dat *niet* gebonden zijn, was en is een gewenschte toestand voor hen, die daardoor de handen vrijelijk kunnen bewegen, maar een heillooze toestand voor hen, die de bewegingen soms jammerlijk moesten gevoelen.

Overdrijven wij? Op eene enkele uitzondering na, zal niet één officier ons daarvan beschuldigen, want de bewijzen zijn voorhanden, dat zelfs het *heden* van den officier afhangt van het inzicht, zoo niet van de antipathie van een Minister; maar wat meer zegt, het is zeker, dat ook de *toekomst* van dien officier geheel en al twijfelachtig, zoo

niet onzeker is, zoolang zij slechts vastgesteld is bij een Koninklijk besluit.

's Konings Minister heeft de volksvertegenwoordiging trachten te overtuigen, dat de positie van den Indischen officier wel degelijk was vastgesteld, want dat dit geschied was bij een Koninklijk besluit en het dus als onnoodig en overbodig kon worden beschouwd haar bij eene wet te regelen!

Waarheid sprak de Minister, toen hij op dat Koninklijk besluit wees; waarheid is 't, dat dit besluit, hoe gebrekkig dan ook, den Indischen officier c. q. eenigen waarborg geeft tegen onrechtmatige handelingen van Indische autoriteiten; maar 't is ook waarheid, dat bedoeld Koninklijk besluit hun niet den minsten waarborg aanbiedt, wanneer het nu dezen dan genen Minister van Kolonien goeddunkt zijn heden of zijne toekomst ten zijnen nadeele te wijzigen.

Dat heeft het Indische leger bij herhaling moeten onder vinden.

Of klinkt nu nog niet de kreet van smart in de ooren, welke gehoord werd, toen de algemeene order No. 15 van 1866 het Koninklijk besluit bekend maakte, waarbij de zoo vreeselijke op non-activiteitstelling werd bepaald? Wij behooren tot hen die deze op non-activiteitstelling zoowel met mond als pen steeds ten sterkste hebben bestreden; wij hebben het op verschillende wijzen en onder verschillende vormen gedaan; wij hebben haar steeds als gevaarlijk, onbillijk, onrechtvaardig, onrechtmatig en heilloos werkend gekwalificeerd. Nu er vier jaren na de promulgatie zijn verlopen, heeft de uitkomst dat oordeel bevestigd: het getal reclamanten is *niet* verminderd; maar afgescheiden van den veroorzaakten onaangename, ontevreden geest onder de officieren, heeft men aan enkelen c. q. een wapen in de hand gegeven, waarvan een officier liever geen gebruik moet maken, maar dat hij nu wél kan doen, omdat hij gelooft dat het gouvernement het ook ten zijnen nadeele heeft aangegrepen.

Zichier op welke wijze.

Artikel 15 der rechtspleging bij de Landmacht zegt:

„Indien een gearresteerde zich over het arrest, of over de hem opgelegde straf bezwaard vindt, zoodat hij meent ten onrechte gearresteerd, of onschuldig, of te zwaar gestraft te zijn, zal hij daarover zijne klachten alsdan kunnen inbrengen, en zelfs mogen verzoeken, dat de zaak door een krijgsraad worde onderzocht.”

Dit artikel geeft den inferieur een recht, een waarborg tegen eene onrechtvaardige behandeling van de zijde des superieurs.

De ondervinding leert, dat van dit recht maar al te zeer gebruik gemaakt wordt, en helaas! meestal *moet* worden, omdat in het algemeen de administratieve autoriteit er slechts in een schreeuwend geval toe schijnt over te gaan den inferieur recht te doen wedervaren, en het dan meestal nóg doet op zulk eene wijze, dat het den inferieur niet kan en dikwerf niet mag bevredigen.

Het getal reclamanten nam daardoor schrikbarend toe, en terecht begrepen de autoriteiten, dat er maatregelen moesten worden getroffen om dat kwaad te keer te gaan.

Wij, die met geene macht bekleed waren, zouden aldus geredeneerd hebben: Een reclamant, die *ter kwader trouw* tot bereiking van een, onverschillig welk doel, de hulp van de wet heeft ingeroepen, dient exemplaar gestraft te worden, ook opdat anderen afschrikt worden zijn slecht voorbeeld te volgen. Blijkt daarentegen uit het geslagen vonnis, dat een met gezag bekleede persoon misbruik van de hem toevertrouwde macht heeft gemaakt, door een ondergeschikte onschuldig te treffen, dan zal die chef exemplaar gecorrigeerd, zoo niet onschadelijk gemaakt dienen te worden.

Van hoogerhand sloeg men echter een anderen weg in. Afgaande op het genomen besluit, heeft men blijkbaar aldus geredeneerd:

(+) Dan is men vrij haastig.

De wet geeft, door artikel 15, een ieder het recht van reclame; daaraan valt nu niets te doen; maar wij kunnen wellicht het gebruik van dat recht onmogelijk maken, door o. a. te bepalen: dat elke reclamant terstond op non-activiteit zal gesteld worden.

Ende dat geschiedde!

De beruchte op non-activiteitstelling werd in 't leven geroepen. Het bij de wet toegekend recht van reclame bleef gehandhaafd maar gebruik van dat recht werd zoo goed als onmogelijk gemaakt!

Het had er veel van dat *het bij de wet toegekende recht van reclame* van hoogerhand beschouwd werd als een was-neus.

Wordt een onschuldige door een chef getroffen — en dat behoort in geene deele tot de zeldzaamheden, — hij mag en kan een beroep doen op het recht, hem bij artikel 15 van de wet verzekerd. Maar doet de ongelukkige het, dan wacht hem non-activiteit; dan ontvangt hij slechts het twee derde gedeelte van zijn zuiver tractement; dan verliest hij emolumenten en indemniteiten; (*) dan moet hij maar geld zien te vinden, ten einde van zijne standplaats de verplichte reizen te maken naar den krijgsraad en het Hoog Militair Gerechtshof; dan moet hij zien onder dak te komen en *dienspaarden* een stal en voeder te bezorgen; dan moet hij zien op welke wijze vrouw en kinderen kunnen worden verzorgd. Dat alles wacht u, indien gij, hoe onschuldig ook, het durft wagen gebruik te maken van een recht, dat de wet u, als een waarborg tegen onrechtvaardigheid en wilkeur, heeft verzekerd.

Gaat men dat alles na, dan vragen wij: of er niet allen schijnt bestaan, dat men van hoogerhand door die non-activiteit de bestaande wet getracht heeft krachteloos te maken, ten nadeele van den ondergeschikte.

Onderstel nu eens, dat een dusdanig getroffene een officier is, afkomstig van een der Akademien.

Hij, of liever zijne ouders dan wel voogden, hebben het gouvernement beloofd, dat hij gedurende tien jaren in de gelederen zou blijven dienen.

Neemt nu eens aan, dat die belofte den betrokken officier hindert en hij dus een eervol ontslag tracht te bekomen; terstond wijst men hem op de afgelegde belofte.

Die belofte heeft niet de minste kracht van wet; dat weet men; dat is bovendien reeds uitgemaakt; er is dus alleen sprake van eene zedelijke verplichting om de gedane belofte te vervullen.

Maar nu vragen wij: heeft het gouvernement wel het recht te wijzen op die zedelijke verplichting?

De dienst van een officier is te beschouwen als een gesloten zedelijk contract met het gouvernement. Beide partijen zijn, als eerlijke lieden, gehouden *alle* bepalingen, in dat contract gestipuleerd, getrouw na te leven. Tracht nu een der partijen — en nog wel de sterkste — een der bepalingen ten nadeele van de andere te ontduiken, dan heeft de benadeelde het volste recht het contract te verbreken.

In het contract staat artikel 15 als een recht, der tegenpartij geschonken; door die non-activiteit is een gebruik van dat recht voor sommigen eene onmogelijkheid geworden; ten eenre zijde heeft men dus een der gewichtigste bepalingen van het contract ontboden.

Wanneer de andere partij nu hetzelfde doet en zegt: ja, de belofte om tien jaren in de gelederen te zullen blijven, is gegeven, maar niet door mij; wat een ander ten mijnen nadeele beloofd heeft, kan voor mij niet verbindend zijn; het vervullen der belofte *behoef* en *wil* ik niet; hebben beide partijen elkander dan wel iets te verwijten?

(*) Daarover zal, naar wij meenen te weten, eerlang de tusschenkomst en eene beslissing van de rechterlijke macht worden gevraagd.
Red.

Wij beschouwen bovenstaande redeneeringen, met elkander in verband beschouwd, als billijk en juist; mocht zich morgen het geval voordoen, dat zulk een officier, ondanks de bestaande belofte toeh zijn ontslag eischt, — wie den eersten steen meent te mogen opnemen, wij zullen het nimmer doen.

Men zegge nu niet, dat de benadeelde partij, alvorens het contract te verbreken, zedelijk verplicht is de tegenpartij op de z. g. verkrachting te wijzen. Men zegge dat niet, want zoo iets is reeds geschied, toen een officier, alle flauwheid van zich werpende, het durfde wagen Z. M. den Koning in een goed gemotiveerd rekest te verzoeken, dat de werking van die op non-activiteitstelling zou nagegaan worden, opdat intrekking mocht volgen (*Locomotief* 1867 No. 93 en *Militair Courant* 1867 No. 53).

Wij zouden in herhaling moeten treden van al hetgeen reeds vroeger door ons en anderen zoo dikwerf betoogd werd, wilden wij voortgaan met aan te toonen, dat wij de waarheid maar al te zeer huldigden, toen wij die op non-activiteitstelling kwalificeerden als gevaarlijk, onbillijk, onrechtvaardig en heilloos werkend.

Ware ons *heden* bij de wet geregeld geweest, zij zou evenmin ons deel zijn geworden als onzen wapenbroeders in Nederland.

Zij zijn tegen het invoeren van dergelijke bepalingen gewaarborgd; *wij* niet.

Misschien moet dat *niet* bezitten van een waarborg, plus het *niet* deelachtig worden van Nederlandsche onderscheidingen wel het evenwicht herstellen, omdat het Indische in tegenstelling van het Nederlandsche leger het reeds zoo dikwerf heeft *moeten*, neen *mogen* hooren, dat zijne verdiensten naar waarde geschat worden *en wat er nog meer volgt!*

Hoe drukkend en grievend die op non-activiteitstelling ook zij, zij breekt op den achtergrond, wanneer wij e. a. een oog slaan op de inkomsten, maar vooral op de pensioenen.

Inkomsten. Is men nu reeds vergeten, dat zeker Minister zijne hand legde op de toelagen der artillerie en genie-officieren? Heeft men nu onlangs niet gezien, dat een groot aantal militairen, beneden den rang van officier, met één pennestreek ontriefd (berooft?) zijn geworden van een gedeelte hunner inkomsten? Wie of wat geeft ons een waarborg, dat morgen niet de fourage-indemniteiten zullen worden ingetrokken, en dat overmorgen niet de kwasi-bezuinigende hand zal gelegd worden op de tractementen?

De zoo dikwerf gehoorde uitdrukking: *dat zal men niet durven doen*, is eene gemeenplaats, zoo niet een wanklank. Wij zijn, naar wij gelooven, der waarheid meer nabij, zoo wij met nadruk zeggen, dat men zal durven, zoo het slechts in de kraam te pas komt of noodig geoordeeld wordt. Wij vragen: *waarom* zou men niet durven? Het Indisch leger zou immers niet door verzet een vermeend recht trachten te zoeken? Dat leger heeft zich steeds zoo braaf gedragen; het zou zich immers als een zoet en gehoorzaam kind blijven gedragen, zoo de stietmoederhand 't noodig oordeelt het iets te ontnemen, al ware 't zelfs ter wille van hare eigene kinderen, onze stiefbroertjes! Het brave Indisch leger zou zich ook daarin wel weten te schikken, al ware 't maar door de redeneering, dat het der stiefmoeder toch niet zoo bijzonder euvel kan geduid worden, wanneer zij hare eigene spruiten stelt boven stiefkinderen! Kom, kom, de heeren weten het wel en vergeten niet, dat het Indisch leger *onder alle omstandigheden* steeds braaf geweest is, onderdanig en gehoorzaam weet te blijven; een paar huishoudelijke onaangenaamheden waren immers niet door de stiefkinderen, maar door tegenspartelende ondeugendende logétjes veroorzaakt; tegen eene herhaling van dergelijke onaangename scènes zijn bovendien maatregelen genomen! Neen, zeker is 't, dat het Indisch leger niet alleen braaf, maar ook lief is; want ziet eens: een paar liefelijke

woordjes, al klinken ze dan ook als hollé phrases in de ooren van den onpartijdigen luisteraar, een paar liefelijke woordjes uit den mond des vaders schijnen een ieder te vrede te stellen, al ziet men ook dat de stiefmoeder den tusschentijd besteed heeft om hare kinderen niet met klanken, maar met weldaden te overladden. Braaf Indisch leger! Gij zijt veel te braaf, om u zelfs onvergenoegd te willen be- toonen over ééne handeling van een vader en eene stief- moeder; komt, engeltjes, wiegt elkander in slaap met het zalige denkbeeld, dat men nimmer de hand op uw inkomsten zal durven leggen. De wet ware beter waarborg, dunkt ons.

En de pensioenen! Wie onzer heeft den minsten waarborg dat hij het toegezegde pensioen eenmaal zal mogen erlangen, en wat nog meer zegt, wie onzer heeft den minsten waar- borg dat hij het soms reeds verdiend pensioen zal mogen behouden?

Hebben wij niet reeds van uit het moederland een paar stemmen moeten hooren, die het cijfer der Indische pen- sioenen wel wat hoog vonden, die den tijd, waarin een pensioen verdiend wordt, wel wat te kort beschouwden? He- laas, wij dragen de stille overtuiging om, dat eenmaal het cijfer der pensioenen *verminderd*, maar dat het cijfer der jaren, om in de categorie van *langdurigen diensttijd* te vallen, *vermeerderd zal worden*; wij zijn niet gewend de oogen te sluiten voor een treurig verschiet en daarom re- kenén wij er in geenen deele op, na twintig effectieve dienst- jaren het ons toegezegd pensioen te zullen mogen ontvangen, veel minder dat wij op onzen ouden dag in het genot zul- len blijven van het volle pensioen.

Treurige verbeelding; maar is zij hersenschimmig?

Dat angstig gevoel is het gevolg van de onzekerheid, het gevolg van regeling van ons *heden* en onze *toekomst* bij een Koninklijk besluit.

Eenmaal, dat is zeker, zullen beiden door een wet wor- den geregeld; dat oogenblik zal wellicht komen, wanneer de vette jaren voorbij zijn en er geene Indische baten meer vloeien in Neêrlandsch schatkist.

Wij weten het, er zijn er die geene regeling bij de wet verlangen; legt men hen het *waarom* voor en zijn zij open- hartig, dan zal men hooren, dat zij den bestaanden toestand boven eene regeling bij de wet verkiezen, omdat zij vreezen dat dan nu wellicht reeds het cijfer der pensioenen vermin- derd en het getal der jaren vermeerderd worden zal. Wij erkennen ten volle, dat die vrees verre van ongegrond is; maar wij vragen op onze beurt: wat is wenschelijker, dat er nu tot vaststelling overgegaan worde, dan dat er mede gewacht worde totdat de een of ander minister de vast- stelling als voorwensel zal aangrijpen om zijn budget te verminderen? In het eerste geval heeft men slechts de kans en in het tweede is het zeker: dat de cijfers zullen veranderen. In het eerste geval is men van nu af gewaar- borgd tegen elke mogelijke willekeurige handeling eens Mi- nisters, terwijl men in het tweede afhankelijk blijft van le bon plaisir soms van den bejager eener portefeuille.

Wij erkennen het, onze woorden zijn scherp, misschien wel ruw voor hen die zoo gaarne de waarheid in een net kleedje wenschen te hullen. Maar scherp of niet scherp, ruw of niet ruw, wij durven de vraag opwerpen: ge- ven zij veler stemming al of niet weder? (*) Is het ons te wijten dat het Indisch Leger een recht onthou- den wordt, waarop het alle aanspraak heeft en dat zijn Nederlandsche wapenbroeders reeds gedurende eene reeks van jaren bezitten; 't is niet ons te wijten dat men van hoogerhand deze onthouding doet gevoelen door het in 't leven roepen van bepalingen, welke, — zooals onze kamp-

(*) Wij achten het beter, zoo de schrijver de zaken juist inziét, dat aan die stemming lucht gegeven wordt dan dat men er in hooger kringen onbewust van blijve.

vechter wijlen *Lion* het uitdrukte — in China, maar niet in een beschaafden Staat te huis behooren; 't is niet ons te wijten dat men doof is gebleven voor den zoo dikwerf door het Neêrlandsch-Indisch Leger geuiten wensch, dat zijne belangen, zoowel voor het heden als voor de toekomst, mochten worden geregeld bij de wet. 't Is niet ons te wij- ten dat men als 't ware geen notitie heeft genomen van de verschillende vertoogen, welke de strekking hadden te bewij- zen, dat het Indisch Leger, door het uiten van zulk een wensch, niets dan een billijk en rechtmatig verlangen te kennen gaf. 't Is niet ons te wijten dat de opperbevelheb- ber het niet noodig oordeelde een onderzoek in te stellen naar de werking der bepaling betreffende de op non-activi- teit-stelling, toen een der betrokkenen dat dringend ver- zocht, met aanhaling der reeds ondervonden treurige ge- volgen. 't Is niet ons te wijten dat door dit alles een aller- onaangenaamste geest geboren is, welke te dieper wortels zal schieten, naarmate men zal blijven voortgaan de braaf- heid zijner stiefkinderen als 't ware op de proef te stellen. Dat alles kan ons toch wel niet als onze schuld worden toege- rekend, nadat wij jaren achtereén hebben volgehouden om het wenschelijke te betoogen, dat men van uit Nederland den schijn trachte te vermijden, alsof men daar, waar het behartiging van belangen geldt, alleen het oog geves- tigd houdt op dat wat zich in de onmiddellijke nabijheid bevindt.

Wat staat nu het Indisch leger te doen, opdat het zal mogen verkrijgen waarop het aanspraak heeft?

Toen wij jaren geleden hetzelfde onderwerp behandelden, schreven wij o. a. in een der *Locomotief*-nummers:

„Alhoewel wij een resultaat zouden verwachten, wanneer de officieren van het Nederlandsch-Indische Leger zich ver- eenigden, ten einde hunne belangen te bespreken, om daarna gezamenlijk eerbiedig te verzoeken, dat het der Regeering mocht behagen, hunne positie, even als die hunner wapen- broeders van het Nederlandsche leger, bij de wet te re- gelen — wij twijfelen echter geen oogenblik, of het hou- den van zulk eene *meeting* zou des noods met geweld worden belet, onder motief, dat dergelijke handelingen in strijd zouden zijn met eene handhaving der krijgscuht (leest bijv. A. O. 1838 No. 8 § 1). Maar als tegenstel- ling durven wij den ook vragen: is het misschien niet in strijd met de krijgscuht, wanneer er onder de eerste leden van een Leger ontevredenheid bestaat? Is het billijk, is het te verdedigen, ook uit een *moreel* oogpunt, is het oordeel- kundig dien wrevel meer en meer op te wekken, door den officieren een waarborg te onthouden, waarop zij aanspraak mogen maken? — Neen, geloofst vrij, dat de krijgscuht, dat wil zeggen, de goede orde in het Leger even als die onder het overige gedeelte der Maatschappij, beter en gemakke- lijker gehandhaafd wordt, door gehoor te geven aan de billijke, laat staan rechtmatige verwachtingen der leden, dan door met dwang te trachten de zich meer en meer verhef- fende stemmen te smooeren.”

Zoover wij weten, waren wij de eerste, die het woord *meeting* uitspraken. Hoe voorzichtig wij dat woord toen ook geuit hebben en hoe bespottelijk het in de ooren klonk van die officieren, welke nog steeds droomden van een tempo doeloe — de *meetings* hebben plaats gehad.

En welk resultaat hebben zij opgeleverd? Voorzeker te- leurstelling, want de verzochte wet hebben de officieren *niet* verkregen; maar zij hebben een gevoel moeten erlangen, alsof al het schermen van hoogerhand met fraaie woorden niets anders schijnt te zijn dan woorden, want dat handelen achterwege blijft, zelfs wanneer men smeekte, daar waar men rechtmatig mocht verlangen.

Nu geloove men eens, dat dergelijke ervaring de banden van gehechtheid nauwer en nauwer heeft aangehaald! Wij gelooven gaarne dat het slechts eene zeer misplaatste aardigheid

was, toen wij een hoofd-officier, in tegenwoordigheid van subalterne officieren, hoorden beweren: dat hij den Hollander een hartelijk en welgemeend vaarwel zou toewenken, in het geval de Engelschman met zijne dollars hem eene goede commissie wilde geven.

Hij, die intusschen wind gezaaid heeft, moet wel dwaas wezen, zoo hij verwacht liefde en geen storm te kunnen oogsten.

Toen het bekend werd, dat den Luitenant-Generaal *Kroesen* het bevel over het Indische Leger was opgedragen, werd tevens het gerucht verspreid, dat Z. E. die onderscheiding niet geaccepteerd had dan nadat hem de verzekering was gegeven, dat de positie van den Indischen officier zou geregeld worden bij de Wet.

Reeds negen maanden zijn er sedert dat tijdstip heengegaan. Nog niets heeft het Leger van zulk eene regeling bespeurd, zelfs heeft Z. Exc. 's *Militair Tijdschrift*, zoover wij weten, nog niet één woord gerept van deze zoo belangrijke aangelegenheid.

Deze ervaring heeft ons niet teleurgesteld.

Wij hebben nimmer gehoopt, dat het nieuwe *Militair Tijdschrift* één onderwerp ernstig in behandeling zou mogen of kunnen nemen, waaraan de Legerkommandant niet zijne volle goedkeuring wenschte te hechten.

Wij hebben toch reden om te onderstellen: dat Generaal *Kroesen* het gerucht als lasterlijk kwalificeerde, toen men het Leger wilde diets maken, dat hij vaststelling bij de Wet der positie van den Indischen officier als voorwaarde zou gesteld hebben om te willen optreden als Chef van het Departement van Oorlog en Kommandant van het Leger in Neêrlandsch Oost-Indië.

't Is waarachtig ook te dol te onderstellen, dat iemand, met gezond *Indisch* verstand, zulk eene positie slechts voorwaardelijk zou hebben willen aangrijpen (+).

Braat Indisch Leger: hoelang zult gij nog verstoken blijven van een u toekomend recht? Wat te doen om recht te krijgen?

Wachten, mijne vrienden, dat is in den eersten tijd nog een plicht, want het terrein waarop zal dienen geageerd te worden, is daartoe nog niet geschikt.

Dat uwe dierbaarste belangen mochten behartigd worden, hebt gij immers reeds met allen eerbied *verzocht*; wacht, wat, wij u bidden, wacht af en wie weet hoe spoedig dan ons heden en onze toekomst wettelijk *zullen* worden vastgesteld.

Tot zoolang geduld en lijdzaamheid!

EEN VAN DE VELEN.

(+) Hoe kan S. beoordeelen, of de Legerkommandant niet regeling bij de wet verlangt? Alleen door *on dits*. En kan Z. Exc. die wet zelf maken? Of kan hij er den Minister toe *dwingen*? Hij kan er alleen op aandringen; verlangt hij dat bepaald en weigert men, hij zou kunnen aftreden; verlangt S. dat? Is men dan één stap gevorderd? Vergeet hij dat althans reeds de voeding van het leger verbeterd en verbetering van de tractementen van de officieren voorgedragen is? Het leger heeft recht op wettelijke regeling van zijn toestand. Er zijn meer grieven. Maar men overdrijve niet.

Wat den aanval tegen het *Militair Tijdschrift* betreft, deze is volslagen onbewezen. Indien de geest van onafhankelijkheid bestaat, waarvan de inzender in den aanhef gewag maakt, waarom zou hij dan bij de redactie en de medewerkers van het *M. T.* geheel gemist worden, zoodat men zelfs niet den moed zou hebben een *beginsel* te bespreken, zonder verlof van het legerhoofd, wiens al of niet instemming met dat *beginsel* nog wel zeer onzeker is?

Wij hebben in het oude *Bat. Hbl.*, behalve op het zuiver militair gebied, in een vroeger ingezonden stuk over het *M. T.* evenzeer enkele aanmerkingen van soortgelijk gehalte gevonden, die de redactie, welke ook menig stuk, in dat blad voorkomende, annotteert — naar wij meenen, in de gelegenheid was gesteld te rectificeren.

(Red.)

Batavia.

20 April 1870.

Met de Engelsche mail heeft de heer Pompei den hee Meijll kennis gegeven, dat hij eenige artisten van het Italiaansche opera-gezelschap te Calcutta voor Batavia heeft geëngageerd.

Een fort-ténor ontbreekt. De ténor, die den heer *Vill* moest vervangen, moet uit Milaan komen, want de aangezezen artist *stelde* te hooge eischen. Derhalve zal de hee Pompei ons weder eenige maanden lang met een incompleet gezelschap vergasten.

Twee vragen rijzen. De eerste is reeds door den hee Meijll in den *Javabode* gesteld: wie zal de kosten van overkomst van een fort-ténor uit Italië dragen?

Ten andere: welk zal het gehalte van het personeel zijn waarmede men nu weder in elk geval gedurende eenige maanden voorstellingen wil geven? Het Bataviaasch publiek heeft tot dusver *par complaisance* den heer Errani in rollen aangehoord, waarvoor zijne beste krachten niet opgewassen waren toen de heer Pompei den heer Villa van hier deed gaan.

Wij vestigen bovendien de aandacht op hetgeen wij uit den *Friend of India* eenige dagen geleden overnamen, namelijk een ernstig beklag over het gehalte van het personeel van de Italiaansche opera te Calcutta, dat volstrekt niet in evenredigheid stond tot de geldelijke opofferingen, die men zich daar voor dat gezelschap had getroost.

Den 10 Mei a. s. zal eene inschrijving voor gouvernements-wissels tot een bedrag van 1½ miljoen gulden plaats hebben.

In de heden gehouden vergadering van de Handelsvereniging is verslag uitgebracht over den staat der vereniging. In dit verslag is o. a. medegedeeld, dat de vereniging in het vorige jaar 107 leden had, thans 101 leden telt, en dat het eeredlidmaatschap aan den heer directeur van binnenlandsch bestuur, Z. Exc. den legerkommandant en den heer ontvanger der in- en uitgaande rechten was opgedragen. Ten slotte werd hulde gebracht aan de nagedachtenis van den heer H. J. Lion, die veel voor Indië's handel en nijverheid had gedaan.

De financieele toestand is gunstig, zoodat men zal voortgaan met het heffen van de verminderde contributie.

De aftredende leden van het bestuur, de heeren G. Suermond, van Santen, Hutchinson en van Charante zijn herkozen, terwijl de heer Zijlker den heer Peet vervangt, daar deze laatste niet meer wenschte in aanmerking te komen.

Vervolgens zijn eenige wenschen aan de nieuwe directie te kennen gegeven over aan- of af te schaffen bladen. Ook de vraag of de *Java-Bode* niet weder zou worden toegelaten, werd geopperd, omdat het blad elken dag verschijnt, waarna op het vroeger gevallen besluit werd gewezen.

Gister voormiddag hebben de volgende schepen ingeschreven voor de bevrachting van de Faktorijs de Nederl. Handelsmaatschappij:

Wijk aan Zee f 95 naar Amsterdam, f 98 naar Rotterdam, f 100 naar Dordrecht, Middelburg of Schiedam.
Philips van Marnix f 99,75 Rotterdam, f 100 naar Dordrecht, f 101 naar Middelburg, f 99,75 naar Schiedam.

Noach I f 97,50 naar Amsterdam, f 90 naar Rotterdam, Dordrecht of Schiedam, f 95 naar Middelburg.

Scheveningen tegen dezelfde prijzen.

Aangenomen is de *Noach I* tot f 90 naar Rotterdam, en de *Scheveningen* voor f 90 naar Schiedam.

Geveilde Vastigheden.

Vrijdag den 15den April 1870.

Voor rekening des boedels van wijlen Djairoen.

No. 1. 12/256 gedeelte van het perceel, gelegen op *Prinselaan*, verp. No. 5083 in zijn geheel getaxeerd op f 1,500 zijnde. Een stuk tuin grond, bebouwd met opstallen van steen en met pannen gedekt. Kooper Mochamad Mioen, voor f 91.—

No. 2. 18/32 gedeelte van het perceel, gelegen op *Manga Bezaar*, verp. No. 3256, in zijn geheel getaxeerd f 50,— zijnde. Een stuk tuin land, bebouwd met een bamboezen huis, met atap gedekt. Kooper Sahiep, voor f 41.—

Voor rekening des boedels van wijlen Koe Poen Kie.

1/10 gedeelte van het perceel gelegen op *Djambatan Lima*, verp. No. 5229, in zijn geheel getaxeerd op f 840,— zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen huis met pannen gedekt. Kooper Thio Thedjen, contant voor f 29.—

Voor rekening van den Heer J. F. Halkema.

Het perceel gelegen op *Goenoeng Saharie*, verp. No. 95 29, getaxeerd op f 21,000 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen huis en dito bijgebouwen, allen met pannen gedekt, waaronder groote loods voor rijtuigen en stalling voor vele paarden. Kooper Said Aloej Bin Mochamad Bina Hassan, voor f 10,400.

Voor rekening van den Heer Adolf Robertsen.

Het perceel gelegen op *Rawa Bangkee*, verp. No. 8884, getaxeerd op f 15,000 zijnde. Een erf, bebouwd met een groot woonhuis en bijgebouwen, allen van steen met pannen gedekt. Kooper Mr. L. W. C. Keuchenius, voor f 10,900.

Zaterdag den 16 April 1870.

Voor rekening van de Heeren J. F. Halkema en J. K. Hemter, ieder voor 1/2 gedeelte.

No. 1. Het perceel gelegen op *Goenoeng Saharie*, verp. No. 9356, getaxeerd op f 10,000 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen huis en dito bijgebouwen, allen met pannen gedekt. Kooper J. H. Iicken, voor de Weeskamer te Batavia, voor f 5,000.

No. 2. Idem verp. No. 9354, getaxeerd op f 9,600 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenenhuis en dito bijgebouwen, allen met pannen gedekt. Kooper J. H. Iicken, voor de Weeskamer te Batavia, voor f 5,000.

No. 3. Idem verp. No. 9358, getaxeerd op f 9,600 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen woonhuis en dito bijgebouwen, allen met pannen gedekt. Kooper J. H. Iicken, voor de Weeskamer te Batavia, voor f 5,700.

No. 4. Idem verp. No. 9360, getaxeerd op f 9,600 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen woonhuis en dito bijgebouwen, allen met pannen gedekt. Kooper J. H. Iicken, voor de Weeskamer te Batavia, voor f 5,200.

Voor rekening des boedels van wijlen Tan Kimboen.

Het perceel gelegen op *Klenting hoek Gang Karlo*, verp. No. 1638, getaxeerd op f 550 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen huis met pannen gedekt. Kooper Oeij Goan Mo, voor f 830.

Het perceel gelegen op *Voorreij (Oost)*, verp. No. 473, getaxeerd op f 960 zijnde. Een erf, bebouwd met een steenen huis met pannen gedekt. Kooper Nio Tjonio, voor f 100.

De *Pitang Gazette* van 9 Maart jl. bevat een overzicht van de scheepvaartbeweging van Pinang over 1869, in vergelijking met 1868.

Uitgeklard zijn in 1869: 110 schoeners, met 9,991 tonnen; 72 brikken, met 11,879 tonnen; 138 barken, met 46,756 tonnen; 34 andere zeilschepen, met 2,7569 tonnen, en 305 steamers, met 199,382 tonnen inhoud.

Minder zijn in dat jaar tegen 1868 derhalve uitgeklard

60 schoeners met 2,687 tonnen en 14 brikken met 2,906 tonnen. Meer zijn uitgeklard 3 barken met 2,175 tonnen, 6 andere zeilschepen met 8,031 tonnen, en 24 steamers met 79,844 tonnen inhoud.

Ingeklard zijn minder 7 schoeners met 258 tonnen, 15 brikken met 3,326 tonnen, en meer daarentegen 14 barken met 6,037 tonnen, 4 andere schepen met 3,578 tonnen en 26 steamers met 59,674 tonnen inhoud.

In deze haven behöoren te huis 38 schoeners, 20 brikken, 15 barken, 1 lorcha en 1 steamer, te samen 11,905 tonnen metende.

Britsch-Indië.

Blijkens het *Bluebook*, door den gouverneur der Straits Settlements over het jaar 1867 aan het Britsche Parlement overgelegd is het belangrijkste feit, dat over dat tijdperk vermeld wordt, dat de waarde van de handelsbeweging der kolonie over 1867 geraamd wordt op £ 17,617,865, terwijl die van 1865—66 begröot was op £ 19,624,283 en die over 1864—65 op £ 18,570,317.

Hiernit blijkt alweder, dat de jaren, die door den heer van Alphen in zijne jongste brochure meer speciaal besproken worden om te betoogen, dat de welvaart in de Nederlandsche kolonien afneemt, overal zeer nadeelige resultaten hebben opgeleverd.

— Er bevinden zich thans niet meer dan 161 krankzinnigen in de drie in 't presidentschap Madras bestaande krankzinnigen-gestichten. De meeste patienten zijn inlanders en er zijn geene Europeanen of hunne afstammelingen in de gestichten te Trichinopoly en Vizagapatnam. De bevolking van het gesticht te Madras wordt met tuinaarbeid, touw- en matwerk, spinnen en naaien bezig gehouden. Op Kerstmis krijgen zij een diner, waarvan de kosten door vrijwillige inschrijvingen gedekt worden, en daarna wordt muziek gemaakt en gedanst.

In ons verslag van de algemeene vergadering van de Handelvereeniging, Woensdag jl. gehouden, is eene omziesie ingeslopen.

Wij hebben het volgende medegedeeld:

„De finantieele toestand is gunstig, zoodat men zal voortgaan met het heffen van de verminderde contributie.”

Men heeft ons opmerkzaam gemaakt, dat buiten en behalve de gewone contributie, door de leden die daartoe genegen zijn, eene bijdrage wordt verleend voor het sedert jaren bestaande afzonderlijke fonds der vereeniging, bestemd tot weldadige doeleinden. De directie heeft gemeend — hoezeer het kapitaal van dat fonds beneden de som van f 10,000 gedaald was, op welk bedrag men gewenscht had dat fonds te houden, — voor alsnog tot dat doel geene verhoogde contributie van de leden-onateurs van dat fonds te moeten invorderen, in de hoop dat vooral het getal eventuele zeerampen dit niet noodig zal doen zijn. Deze mededeeling betref dus niet de gewone contributie. Wij ondersteunen het verzoek van de directie, dat alle leden, voor zoover zij nog niet tot het fonds zijn toegetreden, daartoe eenigermate mogen bijdragen, daar uit de gedane mededeelingen bleek, hoe heilzaam de bijeengebrachte gelden worden aangewend.

Niet de heer Zijlker, maar de heer O. Seeleke is ter vervanging van den heer Peet tot bestuurslid gekozen.

Volgens een telegram van Anjer, is daar in de nabijheid het Italiaansche schip *Italia*, groot 800 tonnen, gezagvoerder Vidanorage, met 523 koelies, van Macao komende en vermoedelijk naar Havana bestemd, gestrand. De equipage en bijna 500 koelies zijn te Anjer aan wal gekomen, waar intusschen ook enkele lijen van koelies zijn aangespoeld.

De Fransche mail, die den 21 dezer verwacht werd, blijft

uit. Er zijn maatregelen genomen voor het vertrek van de mail op Maandag morgen e. k.

De assistent-resident van Karang-Anjer (Bagelen), H. van Duivenbode Varkevisser, is uit zijne betrekking ontslagen. Men wil weten, dat eene rechterlijke vervolging, wegens misbruik van macht, ingesteld zou zijn, in verband tot dit ontslag.

De *Javasche Courant* bevat een vergelijkenden staat der voor particuliere rekening geteelde producten voor de Europeesche markt, uit de oogsten van 1868 en 1869, onder welke mede zijn begrepen de hoeveelheden suiker, welke ingevolge de bestaande contracten vermoedelijk ter beschikking van de fabriekanten zullen verblijven, over het 4de kwartaal 1869.

Wij ontleenen daaraan de volgende cijfers.

Koffie, 68: begroot 53,256 picols, ontvangen 130,976¹⁶/₁₀₀; 69: begroot 66,039, ontvangen 126,341, vermoedelijk nog te ontvangen 12,220, totaal 138,561 picols.

Suiker, 68: begroot 347,887 picols; geheel voor eigene rekening: ontvangen 404,221 picols; ter beschikking gebleven van den gouvernement's aanplant 885,201; totaal 1,289,422¹²/₁₀₀ picols; 69: begroot 353,435 p.; geheel voor eigene rekening: ontvangen 426,075⁴⁰/₁₀₀, nog te ontvangen 10,284 p.; van den gouv.'s aanplant 982,237¹⁹/₁₀₀; te samen 1,418,596⁵⁹/₁₀₀ picols.

Tubak, 68: begroot 106,351 p.; ontvangen 120,732¹⁴/₁₀₀; 69: begroot 119,863; ontvangen 133,840¹²/₂; vermoedelijk nog te ontvangen 13,437; te samen 147,277¹²/₂ picols.

Thee, 68: begroot 1,974,296; ontvangen 1,763,228; 69: begroot 2,015,720; ontvangen 2,375,098 picols.

Indigo, 68: begroot 145,500 p.; ontvangen 223,289; 69: begroot 177,100 p.; ontvangen 252,905; nog te ontvangen 27,191, totaal 280,096 p.

Kaneel, 68: ontvangen 47,483 p.; 69: 49,800 picols.

De Raad van Kommissarissen der Javasche Bank, onlangs door de Regering benoemd, heeft zich eergisteren geconstitueerd. Tot voorzitter is gekozen de heer J. L. van Gennep, tot secretaris de heer F. J. P. Storm van Gravesande.

Na langdurig aarzelen is het voorstel, om het Groot Militair Hospitaal alhier met gas te verlichten, eindelijk door de Regering toegestaan. Het invoeren dier bezuiniging heeft evenveel moeite gekost als het verkrijgen eener verhooging van uitgaven gedaan zou hebben. (J. B.)

De Raad van Justitie alhier heeft geweigerd, rechtsingang te verleenen tegen den heer Faes, Assistent-Resident van Meester Kornelis. De Officier van Justitie is van dat vonnis in appel (lees: verzet) gekomen bij het Hooggeretshof. (Java-Bode.)

De vierde aflevering van het *Militair Tijdschrift* bevat het volgende:

De expeditie tegen de Pasoemahlanden (vervolg); eenige beschouwingen over ons Verdedigingstelsel; Hulpmiddelen van den Indischen Militair-geneeskundigen dienst, vooral te velde; De militaire hospitalen in Ned. Indië; Varia.

In het eerste stuk wordt de vraag gesteld: zal een vijand wel van Samarang tegen ons oprukken en niet veeleer de Verstenlanden zoeken te winnen, door eene landing op Java's zuidkust, waar hij van Ambal tot Wonoroto geen moeilijkheden om te debarkeren ondervindt? Bovendien oppert de schrijver, die zich H. teekent, bedenkingen tegen de onderstelling dat wij 20,000 man zouden kunnen vereenigen. Zijn wensch is discussie uit te lokken.

Dr. Luchtman's houdt ons bezig met de hulpmiddelen van den geneeskundigen dienst te velde. Hij toont aan

dat wat geoeffende en dappere troepen, getrokken geschut en achterladers voor het strijdende leger zijn: hospitaal-soldaten, vervoer- en levensmiddelen voor het leger des vredes zijn, dat veel meer manschappen behouden dan kogels treffen kunnen. Pierzuilen voor dooden zijn goede zaken; maar zorg voor zieken en gekwetsten reed levende strijders. Noch hulpmiddelen noch eenheid bestaan in Indië. Er is behoefte aan goede hospitaal-soldaten, doelmatige vervoermiddelen en een ruimen voorraad versterkende middelen. Dit opstel handelt voornamelijk over "hospitaal-soldaten." Wij hebben bijna geene anderen dan lieden, die te lui, ongeschikt of te oud zijn om actief te dienen, terwijl een tweehoofdig bestuur bestaat. Men heeft echter de noodzakelijkheid erkend, dat de chef van den geneeskundigen dienst te velde alleen aan den opperbevelhebber verantwoordelijk zij.

Bij dit uitnemend goed gestelde opstel sluit zich min of meer een volgend, over de hospitalen aan. Hetgeen ons daarvan wordt medegedeeld, geeft voldoende verklaring van den afkeer van den soldaat tegen het hospitaal. Uitbreiding van het personeel met 12 off. v. g. 1e kl., 3 dirigeerende off. v. g. der 2e kl. en 2 der 1e kl.; betere verdeling, geen examens, herziening van de inrichting der apotheken, van voeding in de hospitalen, enz., zijn de eischen, die de heer E. W. A. Ludeking met nadruk stelt.

Deze vrij uitvoerige en hoogst opwerkelijke opstellen, alsmede de varia over het duel, den randsel als dekkingsmiddel en schietkatoen hebben het noodzakelijk gemaakt deze aflevering 1½ vel druks meer uitbreiding te geven dan vroegere. Ongetwijfeld levert zij voor militairen en leeken merkwaardige bijdragen tot de kennis van den toestand en van de groote gebreken bij ons Indisch leger.

Of de meer geleverde 1½ vel later "ingehaald" zullen kunnen worden, valt te betwijfelen; daar wij lezen, dat voor volgende nummers reeds stukken ter opneming gereed liggen over de expeditie tegen de Pasoemahlanden (vervolg); de Ceramsche expeditie (1865—1866); militaire telegrafie; de Inlandsche officieren bij het Ned. Ind. leger; de Generale staf; nalezing op de "Statistiek van het Leger"; beschouwingen over het verdedigingstelsel, terwijl in bewerking zijn.

De Balische expeditie van 1868; rietslagen bij het lezer; het in verdedigbaren staat brengen van vestingen; de onlusten in de Noorder-districten van Celebes (1868); en vervolgen over de hulpmiddelen van den Militaire geneeskundigen dienst.

Zal het *Militair Tijdschrift*, zoo voortgaande, niet eene even nuttige als belangwekkende uitgave zijn? Men neme kennis van den inhoud, om het antwoord te geven.

Het *Dagblad* en zijn "man van positie" kennen dr. Jonckbloet niet.

Wij gelooven niet dat hij in staat is te huis te blijven op den dag, waarop zulk een stukje over hem de ronde doet. De heer J. is daartoe veel te bescheiden; zijne nederigheid evenaart zijne vasthoudenheid aan het een man een man, een woord een woord; zij staan tot elkander in dezelfde rede als amusement tot den indruk, die zijne "welsprekende" redevoeringen *sine ambages* te weeg brengt. *Illustratie* had voorzeker, even als wij voor ons vertrek vernomen, dat Jonckbloet, zooals natuurlijk is, niet opgenomen zou worden in de reeks *werkelijke markante landgenooten* van allerlei richting op parlementair gebied, die met portret, in de *Hollandsche Illustratie* verschenen zijn of er in zouden voorkomen. Daarom is hij nu afzonderlijk vertoond.

Toen wijlen de heer van Hall het ministerie van Bosse van Tets van 1856—58 op zekeren dag in de Tweede Ka-

mer op de meest sarcastische wijze verdedigde, stond de heer van Hoëvell op en riep zóó hard uit, dat men het gezegde niet uit het deftige en onuitstaanbaar vervelende *Bijblad* kon laten, waaruit anders alles geweerd wordt wat een zittingverslag leven en geur kan geven: „God beware mij voor zulk eene ondersteuning!”

Zoo zeg ik, wat mij betreft, liever eene biografie door het *Dagblad* dan door een zoo onhandigen Duitschen „vriend.”

Vroegere Ministers van Kolonien omringden zich bij hun departement door een staf Indische ambtenaren, omdat zij meenden niet alles te kunnen weten. De heer G. H. van Soest is niet in Indie geweest, maar wijdde zijn geheel leven aan de studie van Indische toestanden. Hij is echter een man, die, ook als ambtenaar in Nederland, meende zijn *franc parler* te kunnen behouden, een eigen idee te mogen verdedigen en die eene welversneden pen voert. Zulk een ambtenaar kan den Staat onder den Minister de Waal echter niet dienen; hij wil alleen klerken bij de bureaux. De jongste mailcourant zegt, dat de betrekking van v. Soest is gesupprimeerd en hij zelf eervol ontslagen.

Een onhandig vriend.

Het Haagsche *Dagblad* heeft eene nieuwe rubriek geopend, getiteld: „*Echo's van het Binnenhof*,” geschreven door een trouwen bezoeker van de gereserveerde tribune der Tweede Kamer en tevens iemand van een maatschappelijke positie, die hem in staat stelt dikwerf te vernemen wat „achter de schermen” geschiedt. Soms tijds zijn die stukjes tout bonnement laf en grof; ook spreekt men van 20 leden, die op een dag wegbleven, toen er reeds 62 aanwezig waren, terwijl er in 't geheel 80 leden zijn; maar toch slaat de schrijver somwijlen raak. Zoo lezen wij:

„Waar is dr. Jonckbloet?”

„Zijne afwezigheid wordt diep gevoeld; want mr. Heemskerk Bz. laat rondgaan de Leipziger geïllustreerde *Zeitung* met het portret van den hooggeleerden heer — en ... algemeene hilariteit.

„Hoe, hoor ik sarcastisch naast mij vragen, — hoe kan dat portret dáár, voorzien zelfs van „de roode strop,” waarvan de ook al ex-professor van Vloten bestendig gewaagt, zijn afgedrukt geworden, als de bescheiden „Winschotener” het niet zelf heeft gegeven, of er niet expresselijk voor heeft gezeten?”

„Waar Jonckbloet is?”

„Ik denk dat hij ietwat verlegen is te verschijnen; — want de redactie der *Duitsche courant* heeft hem al leelijk beet gehad.

„Zóóveel bomlast, zóóveel nonsens, zóóveel opschroeverij, zoo een bloedige caricatuur — ueen, daarvan staan zelfs onze ministeriële couranten verstomd.

„Indcrdaad: *le ridicule tue.*”

HOOG-GERECHTSHOF VAN NEDERL.-INDIË.

EERSTE-KAMER.

APPEL.

Zitting van den 24sten Maart 1870.

Voorzitter Mr. W. Rappard.

GEDEPONEERDE GELDEN. — FAILLISSEMENT. — OPZEGGING. — RECHT VAN VORDEREN. — COMPENSATIE.

Heeft er na ingevallen faillissement van den uitleener alsnog compensatie plaats tusschen het in leen uitgegeven kapitaal, en de bedragen, waarvoor hij, die in leen gekregen heeft, schuldeischer geworden is, wanneer laatstgenoemde dit eerst posterieur aan het faillissement ten gevolge van niet

betaling van aan hem door den uitleener geïndosseerde accepten geworden is, en het in leen gegeven kapitaal eerst opvorderbaar was vijf maanden na opzegging, welke opzegging eveneens posterieur aan het faillissement geschied is? NEEN.

Ook dan niet wanneer tusschen den uitleener en hij, die in leen verkregen heeft, overeengekomen is, dat eventuele schuldvorderingen van laatstgenoemde ten laste van den eersten zouden gecompenseerd worden met het geleend kapitaal? NEEN.

De firma *Heijliger en Rochussen*, appellante, adv. en prok. Mr. G. T. H. Henny.

Contra

de *Weeskamer te Batavia* qq., boedel *Speet* geïntimeerde, adv. en prok. Mr. C. Sandenbergh Matthiessen.

(I. W. v. h. R.)

RAAD VAN JUSTITIE TE SAMARANG.

Zitting van den 9den Februari 1870.

Voorzitter Mr. T. H. van Rees.

BEVAARBARE EN VLOTBARE RIVIEREN. — BESLISSING. — DAM. — NADEEL. — GEHOUDENHEID TOT SCHADEVERGOEDING.

Is de beslissing of een rivier bebaar- en vlotbaar is aan de Regeering voorbehouden of moet een daarentrent gerezen geschil in elk voorkomend geval door den rechter beslist wordt? In laatstgemelden zin.

Kan hij, die in eene bevaarbare en vlotbare rivier met vergunning van het hoofd van gewestelijk bestuur eenen dam legt, geacht worden een onrechtmatige daad te doen, en is hij mitsdien gehouden tot vergoeding van kosten, schaden en interessen aan de eigenaren van een aan die rivier gelegen land, wanneer deze door die handeling schade geleden hebben? NEEN.

De Arabier *Said Abdullah bin Hoessin Massawa*, C. S., eischers, adv. en prok. Mr. W. K. Baron van Dedem.

Ca.

C. A. van Dronaalen, gedaagde, adv. en prok. Mr. W. J. de Vries.

(I. W. v. h. R.)

Batavia. — Gedurende de maand Januarij jl. is aan inkomende en uitgaande regten op de bezittingen buiten Java en Madura (met inbegrip van f 2823,62 aan konsumptieregten of abak) ontvangen eene som van f 71.213,29

Hiervan is terugbetaald. „ 458,73

Zoodat de werkelijke ontvangst heeft bedragen. f 70.754,56

Gedurende de maand Januarij jl. is ontvangen:

minder dan gedurende dat tijdvak in 1868. f 36.886,37
meer " " " " " 1869. „ 27.411,65

— Van gouvernementewege is op den 11den Augustus 1869 te Magelang in het openbaar uitbested de levering gedurende het jaar 1870 van voeding aan de gevangenen en veroordeelden te Magelang en Temangoeng (residentie Kadoe), daaronder begrepen de verstrekking van siri en van olie ter verlichting der gevangnissen op gemelde plaatsen, tegen betaling van 24½ cent per hoofd daags.

— Van gouvernementewege is op den 26sten Augustus 1869 te Sambas in het openbaar uitbested de levering gedurende het jaar 1870 van voeding en siri aan de gevangenen en veroordeelden te Sambas, Pamangkat en Sminis, met inbegrip van olie tot verlichting der gevangnissen aldaar, tegen betaling van f 0,34 per hoofd daags.

Palembang, (Maart.) — De weersgesteldheid kenmerkte zich door groote hitte, afgewisseld door zware winden en regenbuien uit het Oosten.

Ter hoofdplaats Palembang deden zich nog 20 gevallen van pokken voor. — Op ultimo Maart bleven 15 lijdens onder behandeling, de overige 5 waren hersteld.

In de beneden marga's van de afdeling Kommering-Oelo,

alwaar de pokziekte nog een epidemisch karakter had, overleden 6 van de 29 aangetaste personen.

In de Lematang-Oeloe, waar die epidemie aanvankelijk afnemende was, brak zij op nieuw uit en wel te Lahat, en in de tot nu toe daarvan vrij gebleven marga Gedong-Agoeng. — Van de 14 voorgekomen gevallen, liep er slechts één doodelijk af, terwijl 4 lijdens herstelden.

In de Lematang-Illir vertoonde de ziekte zich op nieuw in de doesoed Kepoer, nabij Moeara-Enim, alwaar 14 personen bijna allen gelijk tijdig werden aangetast.

Ook op andere plaatsen in die onder-afdeeling en voornamelijk te Moeara-Enim breiden de pokken zich steeds uit.

Van de 132 aangetaste personen bezweken er 56, terwijl 55 lijdens herstelden.

In bovengenoemde afdeelingen en andere onder-afdeelingen werden de lijdens zooveel mogelijk geneeskundig behandeld, en alle voorschriften tot tegengang dier ziekte in acht genomen. Door de aanstelling van hulpvaccinateurs en het aanbrengen van nieuwe vaccinestof van kinderen, die naar de verschillende hoofdplaatsen der afdeelingen en zelfs naar de hoofdplaats Palembang werden overgebracht, werd zooveel mogelijk uitbreiding gegeven aan de vaccinatie en revaccinatie.

In de Pasumahlanden werd deze kunstbewerking mede ingevoerd; en werden van de daartoe van Lematang-Oeloe aangebrachte stof goede resultaten verkregen. Overigens liet de gezondheidstoestand in deze streken mede te wenschen over; verscheidene personen overleden aan buikziekte.

Ook in de Ogan-Illir en Blidah nam de pokziekte nog niet af; aldaar werden verpleegd 414 lijdens, waarvan 258 herstelden en 85 overleden.

Te Djambi werden gedurende de maand Januarij jl. onder de inlandsche bevolking 23 personen gevaccineerd. Met uitzondering van 2 hunner slaagde de kunsts bewerking bij allen.

Cok werden eenige kinderen uit de kumpung Soengsang, behoorende tot de afdeeling Iliran en Banjoecasin, alwaar de gevaccineerd.

De berigten, omtrent den stand van het rijstgewas luiden over het algemeen bevestigend. In de meeste afdeelingen was de bewerking en beplanting der sawahs en ladangs geheel of nagenoeg voleindigd, en op vele plaatsen begon men reeds te oogsten, zoo als b. v. in de afdeelingen Moesi-Oeloe en Illir, Pasumahlanden, en Bawa's.

In de Kommering-Oeloe koesterde men de vrees, dat de oogst op enkele plaatsen wegens de weinige regens zou mislukken.

In de marga Soengei-Rottan (Lematang-Illir) oefenden daarentegen de laatstgevallen regens een ongunstigen invloed op het gewas uit.

In de Pasumahlanden had het gewas veel geleden van de hevige winden.

In de Moesi-Illir werd het gewas op sommige velden door wormen aangetast, doch de daardoor veroorzaakte schade was minder beduidend.

De prijzen der rijst bedroegen, per pikol:

	1ste soort,	2de soort,	3de soort;
ter hoofdplaats Palembang.	f 5.—	f 4.—	f 3.50;
in de Moesi-Oeloe	" 6.50	" 4.50	" 3.50;
" Ampat-Lawang	" 13.—	" 11.50	" 10.—;
" Redjang en Lebong	" 12.50	" 11.—	" 3.50;
" Lematang-Oeloe	" 6.—	" 5.50	" —
" Lematang-Illir	" 2.—	" 4.50	" 4.—;
" Pasumahlanden	" 6.—	" 5.75	" 50.5;
" Moesi-Illir	" 7.—	" 6.—	" 5.25;
" Ogan-Illir en Blidah	" 5.—	" 4.—;	
" Kommering-Illir	" 6.25	" 4.60;	
" Iliran en Banjoecasin	" 4.—	(eenigste aldaar verkrijgbare soort).	

De oorzaken, waaraan de hooge rijstprijzen in de Ampat-Lawang en Lebong en Redjang worden toegeschreven, zijn, dat de bevolking aldaar slechts zooveel rijst teelt, als zij voor hare eigen behoefte noodig heeft, en dus op den verkoop van produkt niet gerekend wordt, en dat zij zich meer uitsluitend bezig houdt met de koffij-kultuur en in eerstgenoemde afdeeling bovendien met de teelt van gambier.

Aan inkomende en uitgaande regten werd te Moeara-Kompel, gedurende Februarij jl., geheven f 1221.21; en ter hoofdplaats Palembang gedurende Maart f 1854.12.

De in- en uitvoer vertegenwoordigden eene waarde van f 16342.95 en f 113382.25.

Het zoutdebiet beliep 91 koiangs en 26¹²/₃₂ pikol, bedragen- de eene waarde van f 16.079.96.

Door een op 19, 20 en 21 Februarij jl. in de Pasumahlanden gewoed hebbenden storm werden in verschillende doesous een dertigtal huizen vernield en vele gebouwen, waaronder het tijdelijk civiel établissement, zwaar beschadigd. De hierop gevolgde bandjirs vernielden en beschadigden eenige bruggen.

De schade werd zooveel mogelijk hersteld.

Amboina, (Maart). — Het weder kenmerkte zich door druk- kende warmte, nu en dan getemperd door invallende regenbuijn.

De gezondheidstoestand was gunstig.

De pikol rijst kostte van f 8 tot f 9.

Amboina werd bezocht door 5 Europeesch en 8 inlandsch ge- tuigde vaartuigen, te zamen metende 1128¹/₂ last, en er ver- trokken van daar 7 vaartuigen van de eerste en 10 van laatst- genoemde categorie, metende gezamenlijk 1120 lasten.

De in- en uitvoer van koopmanschappen en van specieu ver- tegenwoordigden respektielijk een bedrag van f 105.998 en f 84.706, en van f 1045 en f 32.840.

Aan belastingen werd ontvangen:

aan hoofdgelden	f 953.50
" verpachte middelen	" 2531.—
" zegelregten	" 363.75
" overschrijvingsregten	" 135.—
" briefport	" 157.19
" verkoop van postzegels	" 71.90

Verlag over de gedurende de maand Februarij 1870 op *Java* en *Madura* geheerscht hebbende volksziekten.

Bantam. — In het distrikt Tjibeloeng [afdeeling Tjiringin] werden van 21 tot en met 28 Februarij 57 personen door natuurlijke pokken aangetast, welke op laatstgemelden datum allen- nog onder behandeling waren.

Batavia. — In de afdeeling Stad en voorsteden kwamen 17 gevallen van genoemde ziekte voor, waarvan één met den dood eindigde, terwijl 4 lijdens onder behandeling bleven.

Ook in het distrikt Tjibarocsa [afdeeling Buitenzorg] heerschte die ziekte. Van de 164 aangetasten stierven 7 en bleven 23 onder behandeling.

Praeanger-Regentschappen. — In de distrikten Tjikalong, Baja- beang, Pesser, Djampaug-Wetan, Tjidamar, Plaboean, Djampang-Koelon en Maleber [afdeeling Tjandjoe] heerschten de pokken mede. Van de 271 aangetasten stierven 34 en bleven 48 lijdende.

Cheribon. — In de distrikten Indramajoe, Sleman en Karang- Ampel en speciaal te [*] Labiner, Lelea, Kandaughaur, Oedjoeng, Loewang, Malang, Lassarang, Passekan en Djatti-Toedjoe [af- deeling Indramajoe] bleef de genoemde ziekte voortheerschten, en werden daardoor aangetast 1637 personen, waarvan 272 stierven en 346 ziek bleven.

Samarang. — Van 20 tot met 28 bebruarij werden te Sama- rang 121 koortslidens behandeld, waarvan 18 stierven en 12 onder behandeling bleven.

Japara. — In de distrikten Japara, Majang en Bandjaran [afdeeling Japara] heerschten koortsen en natuurlijke pokken. Door eerstgenoemde ziekte werden aangetast 812 personen, waarvan 5 overleden en 290 onder behandeling bleven, en door laatstgenoemde 63 personen, waarvan 1 stierf en 30 onder be- handeling bleven.

Soerabaja. — In de distrikten Palambakan [afdeeling Grisee], Tambangan, Kedokan en Pridjik [afdeeling Sidajoe] en Linkir [afdeeling Lamongan] werden 60 personen door natuurlijke pok- ken aangetast, waarvan 9 stierven en 13 onder behandeling bleven.

Madura. — In de distrikten Sampang-Laut en Sampang-Tenga [afdeeling Sampang] telde men 29 poklijders, waarvan 24 her- stelden en 5 onder behandeling bleven.

Paseroean. — In de distrikten Kotta-Malang, Karang-Loo, Penangoengan, Ngantang, Pakkis, Gondang-Legi en Sengoro [afdeeling Malang] overleden 13 van de 298 pokkenlijders en bleven er 139 onder behandeling. Van de 169 geneeskundig behandelenden stierven 6.

(*) De verder opgenoemde plaatsen zijn geen distrikten, maar waarschijnlijk *desa's*.

Ook in de distrikten Winongan, Wonoredjo, Poerworedjo en Kotta [afdeeling Paseroean] en Peudaken [afdeeling Bangil] vertoonde zich de ziekte. Van de 22 daardoor aangetasten overleden 2 en bleven 8 onder behandeling. Alleen werden geneeskundig behandeld.

Soerakarta. — Op Soesochoenan's gebied werden 204 personen door pokken aangetast, hiervan stierven 19 en bleven 121 ziek.

Op Mangkoe Negaro's gebied werden 93 personen door die ziekte aangetast. Sterfgevallen deden zich niet voor, doch er bleven 81 personen lijdende.

Kediri. — In de distrikten Modjorotto, Soekoredjo, Kotta en Papar [afdeeling Kediri] en in het distrikt Lengkong [afdeeling Berbek] vertoonden zich ook pokken. Van 1 tot en met 20 Februarij overleden 29 van de 246 door die ziekte aangetaste personen, terwijl op laatstgenoemden datum 118 pokkeulijders onder behandeling bleven. (Jav. Court.)

Batavia. — Gedurende de maand Februarij jl. is aan inkomende en uitgaande regten op de bezittingen buiten Java en Madura (met inbegrip van f 1792,50 aan konsuntieregten op tabak) ontvangen eene som van

Gedurende de maand Januarij te voren	f 99.642,91.
te zamen	f 170.856,20.
Hiervan is terugbetaald	» 540,49.
zoodat de werkelijke ontvangst gedurende de twee eerste maanden van 1870 heeft bedragen	f 170.315,71;
Gedurende de maanden Januarij en Februarij 1870 is ontvangen meer dan gedurende dat tijdvak in 1868	f 4.363,07.
» » » » » 1869	» 48.400,22.

Praeger-Regentschappen. — De gezondheidstoestand der bevolking in de regentschappen Bandong, Limbaungan en Soemedang kon gedurende Maart jl. zeer bevredigend genoemd worden.

In de regentschappen Tjandjoer en Soekapoera was daarentegen die toestand minder gunstig.

In eerstgemeld regentschap werden verpleegd 287 poklijders, waarvan 159 herstelden en 38 overleden, en in het laatstgenoemde 326 poklijders, waarvan 126 herstelden en 46 overleden.

Bantam. — Ten gevolge van eene overstroming uit de Tjioedjoeng op den 15den dezer, werd de dijk nabij het wachthuis der dessa Karang-Djetak (distrikt Tjioeras afdeeling Serang) weggeslagen ter lengte van ± 96 en ter breedte van ± 9 voeten.

Zoodra het water tot het gewone peil zal zijn wedergekeerd, zullen van bestuurswege maatregelen genomen worden, om de geleden schade te herstellen, hetwelk voor's hands onmogelijk werd geacht.

Tagal. — Terwijl onder ultimo Februarij jl. in dit gewest 51 pokzieken, 86 koortslijders en 1 choleralijder aanwezig waren, telde men aldaar onder ultimo Maart 39 pokzieken, 85 koorts- en 4 choleralijders. Er overleden gedurende laatstgenoemde maand 7 pokzieken en 1 choleralijder.

Blijkens deze cijfers was alzoo de gezondheidstoestand, hoezeer dan ook weinig — nogtans eenigzins beterende.

Samarang. — Gedurende de maand Maart jl. was de gezondheidstoestand in de afdeelingen Salatiga, Ambarawa, Kendal en Grobogan zeer bevredigend.

Te Demak werden verpleegd 274 koortslijders, waarvan 167 herstelden en 61 overleden, en onder ultimo Maart nog 46 lijders onder behandeling bleven.

Ter hoofdplaats Samarang kwamen bij de 31, op ultimo Februarij onder behandeling gebleven, koortslijders nog 267, en bedroeg alzoo het aantal gedurende de maand Maart verpleegden 298, waarvan 241 herstelden en 23 overleden.

Soerabaja. — De gezondheidstoestand in dit gewest kon gedurende Maart jl. over het algemeen zeer bevredigend genoemd worden.

Slechts in de afdeeling Modjokerto bevonden zich op het einde dier maand nog 16 poklijders.

Die ziekte kan overigens als geweken beschouwd worden.

Bagelen. — Gedurende de maand Maart jl. bleef de pokken-epidemie, hoezeer dan ook niet toenemende, nogtans in gelijke mate heerschen en bepaalde zij zich steeds uitsluitend tot de inlandsche bevolking. Van de gedurende dat tijdsbestek verpleegde 5681 personen, herstelden 3106, terwijl 364 lijders bezweken.

Het voortduren van deze epidemie werd voor een goed deel toegeschreven aan zorgeloosheid of onverschilligheid van de lijders zelven.

Djokdjakarta. — Volgens de opgaven van het inlandsch bestuur werden in dit gewest gedurende de maand Maart jl. verpleegd 1010 poklijders, waarvan 397 herstelden en 58 overleden.

Kadoe. — In dit gewest bleef de pokziekte steeds sterk heerschen. In het regentschap Magelang waren onder ultimo Maart jl. 1034 en

in het regentschap Temanggoong 216 poklijders aanwezig; terwijl gedurende die maand in beide regentschappen te zamen 321 zieken overleden.

De van Batavia onherhaalde malen van Tagal ontvangen vaccuestof bleek voor de verdere voortplanting der koepokinenting in dit gewest ten eenenmale ongeschikt te zijn. Ter verkrijging van bruikbare stof werden de noodige maatregelen genomen.

Andere ziekten van eenige beteekenis deden zich hier niet voor. **Billiton.** (Februarij). — De drakkende hitte, die gedurende deze maand heerschte, werd eenigzins getemperd door winden uit het Z. tot W. Z. W. en door eenige regenbuijen uit het N. W.

Behoudens gevallen van koorts en buikziekte onder de bevolking, was de gezondheidstoestand over het algemeen zeer gunstig.

De padiogst was niet zoo voordelig als verwacht werd. Door ruimen aanplant van tweede gewassen of aardvruchten trachtte men zich voor eventueel gebrek aan voedingsmiddelen tijdig te vrijwaren.

Te Tandjong-Pandan kwamen aan 16 vaartuigen, metende 185 $\frac{3}{4}$ last, en er vertrokken van daar 20 vaartuigen, metende 157 $\frac{1}{6}$ last. Aan koopmanschappen werd in- en uitgevoerd voor f 38,251 en f 110,153, en aan specien voor f 30,000 en f 17,900, terwijl aan inkomende en uitgaande regten werd ontvangen f 679,67 of f 456,71 minder, dan gedurende Februarij 1869.

De marktprijzen ondergingen eene daling.

Den 18den Februarij werd nabij Tandjong-Koeboe, eene reddingsboot, gemerkt Agnia, opgevischt. De gewapende adviesboot n°. 77, gezagvoerder Mail, die daarop tot onderzoek werd uitgezonden, kwam terug zonder eenige sporen van een verongelukt schip te hebben bespeurd.

Wester-afdeeling van Borneo, (Maart). — Met uitzondering van eenige gevallen van verkoudheid en daardoor ontstane koortsen, was de gezondheidstoestand overal vrij bevredigend.

De weersgesteldheid was atwisselend, alleen in het Montradosche vielen in de laatste dagen der vorige maand vele regens, die op vele plaatsen groote overstromingen ten gevolge hadden, waardoor vele bruggen en wegen beschadigd raakten.

De rijstogst overtrof over het algemeen de verwachtingen.

Het zoutdebiet bedroeg:	Koijangs.	Pikols.
te Pontianak	20	15;
» Sambas	19	3;
» Singkawang	6	6;
» Soekadana	4	5;
» Mampawa	4	26;
» Sintang	27	11.

Aan konsuntieregten op tabak werd ontvangen:

te Pontianak	f 1222 50.
» Sambas	» 401,25.

Handel en scheepvaart begonnen te herleven. Dit was vooral het geval met den handel in getahsoorten, waarvan de prijzen te Singapore waren gestegen.

Aan haven- en ankeragegelden werd ontvangen:	
te Pontianak	f 257.—;
» Singkawang	» 72.—;
» Sambas	» 173.50.

Het aantal zoo Europeesch als inlandsch getuigde aangekomen en vertrokken schepen bedroeg respectievelijk 76 en 79, metende 766 en 861 lasten.

De in- en uitvoer vertegenwoordigden respectievelijk eene waarde van f 346,321 en f 138,619.

De pikol rijst kostte:	
te Pontianak	van f 5.— tot f 7.—;
» Sintang	» » 4.—;
» Landakh	» » 6.— » » 7.—;
» Mampawa	» » 4.—;
» Montrado	» » 5.50 » » 6.—;
» Sambas	» » 4.50 » » 6.—.

Celebes en onderhoorigheden, (Maart). — De gezondheidstoestand liet over het algemeen nog te wenschen over. Te Makassar vertoonde de pokziekte, hoewel afnemende, zich nog steeds in schier alle kampings. Van de 110 poklijders, die aldaar verpleegd werden, overleden 10 en herstelden 85.

Te Tello overleden van de 58 door deze ziekte aangetasten 6 en herstelden 17 lijders; terwijl volgens de opgaven van de inlandsche hoofden, op de onder Makassar sorterende eilanden, op ultimo Maart 64 poklijders onder behandeling waren.

In de Noorder-distrikten breidde de pokziekte zich steeds uit, doch zij had aldaar geen kwaadaardig karakter, en maakte betrekkelijk weinig slagtoffers. Van de 977 lijders, stierven 72, terwijl 638 personen herstelden.

In de Zuider-distrikten was die ziekte nau het afnemen. Men telde in die streken 301 lijders, waarvan 20 overleden en 234 herstelden.

In de Ooster-districten vertoonde de ziekte zich alleen nog te Balang-Nipa, alwaar 57 lijdens werden verpleegd. Hiervan overleden er 3, terwijl 21 personen herstelden.

De maatregelen, die genomen werden tot tegengang der pokziekte, hadden plaats in overleg met den dirigerend officier van gezondheid, belast met de civiel geneeskundige dienst.

Van de veeziekte, die zich in de afdeeling Noorder-districten had voorgedaan, werd alléén vernomen, dat daar nog elf gevallen van die ziekte voorkwamen, die allen doodelijk afstiepen, en zich tot het regentschap Marang bepaalden.

De van bestuurswege gegeven wenken, om het weder uitbreken van die ziekte te voorkomen, werden steeds opgevolgd.

Zoowel te Makassar en in de onder-afdeeling Tello, als in de afdeelingen Noorder-, Zuider- en Ooster-districten en Saleijer vielen in de eerste helft der maand vele regens, die dikwijls vergezeld gingen van zware winden; in de tweede helft echter kenmerkte het weer zich door droogte, nu en dan afgewisseld door regen.

De berichten omtrent den stand der rijstkultuur luidden over het algemeen bevredigend.

In de afdeeling Makassar en de onder-afdeeling Tello, zoomede in de Noorder- en Zuider-districten was de beplanting der velden, met uitzondering van eenige in eerstgenoemde districten gelegen lage velden, nagenoeg geëindigd.

Met het oogsten der koffij hoopte men in de Noorder-districten spoedig een aanvang te kunnen maken; terwijl bij gunstig weder aldaar ook weldra weder proeven met de katoen-kultuur zouden genomen worden, waartoe reeds uitgekozen gronden werden in gereedheid gebracht.

Het in de Zuider-districten aangeplant suikerriet had over het algemeen een gunstig aanzien.

De koffijboomen in het gebergte beloofden een rijken oogst.

In de Ooster-districten werd de arbeid aan de sawah's met kracht voortgezet, zoodat op de strandplaatsen de bibit reeds was uitgestrooid, terwijl in de bergstreken hiermede een begin werd gemaakt.

In het regentschap Gantarang was de padi- en djangongoost reeds bijna afgelopen.

In de afdeeling Saleijer stonden de djangong- en gierstaanplantigen goed, en was ook daar op verscheidene plaatsen de oogst dier voedingsmiddelen reeds afgelopen.

Te Makassar en in de Ooster-districten was de handel niet levendig. De binnenlandsche handel werd eenigzins belemmerd door de veelvuldige regens. In de Noorder- en Zuider-districten was de handel daar-entegen levendiger, dan in de vorige maand.

Van Java en elders kwamen te Makassar aan 11 raschepen onder Nederlandsche en 2 onder vreemde vlag, en 35 inlandsche vaartuigen; en er vertrokken van daar 11 raschepen onder Nederlandsche en 1 onder vreemde vlag, benevens 60 inlandsche vaartuigen.

De prauwenvaart in dit gouvernement was, als volgt:

	Aangekomen.	Vertrokken.
te Makassar	103	132.
» Bonthain	51	55.
» Djeneponto	11	13.
» Alloe	10	15.
» Takalar	14	22.
» Balangnipa	136	151.
» Boele-Komba	24	21.
» Kadjang	7	11.

De pikol rijst kostte:

	1ste soort.	2de soort
te Makassar	van f 5. — tot f 7. —	
in de Noorderdistricten » » » » »	5.50 » » 7.50	
» » Zuiderdistricten » » » » »	5.50 » » 6.25	en van f 4.50 tot f 5. —
» » Oosterdistricten » » » » »	4.50 » » 6. —	

Op den 11den Maart werd de kampong Baroe (afdeeling Makassar) door een hevigen brand geteisterd, die door spoedig aangebrachte hulp in betrekkelijk korten tijd gebluscht werd, doch niettemin een schade van ongeveer f 700 aanrichtte.

Timor. — Aan berichten, loopende van 26 Februarij tot en met 6 April 1870, wordt het volgende ontleend.

De berichten omtrent de heerschende pokkenepidemie waren gunstiger; men trachtte door voortdurend te vaccineren en te revaccineren aan deze ziekte paal en perk te stellen.

Deze kunstbewerking vond bij de bevolking al meer en meer ingang met uitzondering van eené plaats op het eiland Savoe, namelijk te Liai, alwaar de bevolking zich gewapenderhand daartegen wilde verzetten, tengevolge waarvan de radja voor het invoeren van dien heilzamen maatregel is teruggeëind. Overigens bestond op dat eiland veel goeden wil, ten blyke waarvan kan worden gewezen op het feit, dat aldaar van Oktober 1869 tot ultimo Februarij j.l. 19,020 personen werden gevaccineerd.

Van de onder ons regtstreeks beheerde bevolking van Atapoepoe (Midden-Timor), werden door de pokken aangetast 82 personen, waarvan 37 overleden. Sedert is de epidemie aldaar geweken.

Van 2 November 1869 tot 11 Maart j.l. werden op het eiland Soembah ingeënt 3762 personen. Vooral hier toonde de bevolking hare ingenuïteit met de inënting, door van verafgelegene plaatsen op te komen en zelfs zuigelingen, van enkele weken oud, daartoe mede te brengen.

De bewoners van de op genoemd eiland gelegen kampong Melodo, bestaande uit ± 150 Savoneezen, werden allen door de pokken aangetast, met het gevolg dat 90 hunner aan die ziekte bezweken.

Op de Solor-eilanden waren op primo Maart bereids ingeënt 4970 personen. Eene telling van het aantal bezwekenen aan de pokziekte kon niet plaats hebben, wegens het aldaar heerschend bijgeloof, dat de ziekte daardoor zoude toenemen.

Intusschen werd ook op deze eilanden de bevolking tot meerder vertrouwen in de vaccine aangemoedigd, zoolow door de blykbare goede resultaten dier kunstbewerking als door vrees voor de epidemie. Zelfs de anders zoo ruwe bergbewoners verzochten eigener beweging, om ingeënt te worden.

Naar verzekerd wordt, heeft men in de laatste 10 jaren in dezen Archipel geen zóó gunstig regenjaar gehad, als dit.

De aanplantingen van padi en djangong stonden overal zeer goed en beloofden een rijken oogst.

Waar het europesche gezag zich kon doen gelden werd de landbouw aangespoord tot tijdige bearbeiding en beplanting der rijstvelden. Men had hier echter nog te kampen met het bij de bevolking ingeworteld vooroordeel, dat de booze geesten geene vroege aanplantingen toelaten.

Tengevolge van overvoer van rijst van Java, daalden de prijzen van dat voedingsmiddel van f 12. — tot op f 7. — den pikol, en die der djangong van f 10. — tot f 5. — de 1000 stuks.

Tusschen den radja van Koepang en den heer de Siso, koopman aldaar, is eene overeenkomst aangegaan, ten doel hebbende, om het aan dien radja toebehoorend eiland Kera, gelegen aan den ingang der baai van Koepang, voor de teelt van klappers te exploiteren.

(Jav. Court.)

Samarang, 12 April. Uit Salatiga verneemt men feiten, die zeker niet opgeroepen zullen worden als getuigen voor de waakzaamheid der politie. Een week zonder diefstallen behoort daar evenzeer tot de zeldzaamheden, als te Samarang een week zonder bandjirs. Bergisteren nacht tegen half vier werd een gepensionneerd Europeesche militair van die dieverij het slachtoffer: alies, geld, kleeren, een decoratie, papieren, werd den armen man ontstolen. Toen hij den Assistent-Resident aanbod, om den dief te wijzen, werd van die kans om den schuldige te straffen, geen partij getrokken. De Assistent-Resident zelf kende den vermoedelijken dief wel, was het antwoord, en daarbij bleef het! —

(De Locomotief.)

Samarang, 14 April. Een pintere Javaan. Zooals wij reeds meldden, werd omstreeks eene maand geleden, diefstal bij nacht door middel van inbraak gepleegd bij den Heer G., stationschef te Broemboong; het gestolene bedroeg ± f 1100.

Toen de A. R. voor de Politie eenige dagen daarna van dien diefstal kennis bekam, begaf hij zich tot het inwinnen van de noodige informatiën derwaarts, en loofde, om het brutale van het feit, eene belooning van f 100 uit aan dengene, die in die zaak licht konde verschaffen of den dader aanwijzen.

De wedono van Broemboong loofde voor hetzelfde doel een paard uit.

Dat kwam ter oore van zekeren Parto, een beruchte gauw-dief uit die buurt, en de vermoedelijke dader van den diefstal, die ook gaarne de f 100 en het paard verdienen wilde.

Hij begaf zich naar den wedono en vertelde dezen, dat hij den dader van den diefstal wist, dat er echter van het gestolene nog slechts een servet overgebleven was, doch dat hij den schuldige zou aantoonen, als de wedono hem eene som van f 10 wilde geven, om zijn prooi, door opium te laten schuiven, aan het praten te krijgen.

De wedono, blijde de zaak tot klaarheid te zullen brengen, geeft de gevraagde f 10, en Parto belooft hem den volgenden dag persoon en plaats aan te wijzen.

Parto gaat daarop naar den bestolen Heer G. en zegt dien omstreeks hetzelfde wat hij den wedono reeds heeft gezegd, doch voegt er het verzoek bij om hem een servet te geven ge-lyk aan dat, hetgeen gestolen was: hij wilde dat servet als confrontatiemiddel bij den gewaanden dief bezigen, om zeker te zijn van zijn zaak.

De Heer G. geen kwaad vermoedende, geeft hem het gevraagde

Parto gaat naar de nabij gelegen dessa Mrangen, brengt daar een bezoek aan zijn vriend Wongso, en verbergt het servet heimelijk in diens woning. Wongso begeeft zich toen naar den Wedono, vertelt dat de zaak trang en Wongso de dief is, en dat dadelijk tot een huis-onderzoek moet worden overgegaan.

De Wedono geeft hiernaan nog op datzelfde oogenblik gevolg, en na eenig zoeken wordt werkelijk in de woning van Wongso door Parto in een bamboe een servet gevonden, gemerkt G.; de gestolen servet derhalve.

Niemand was blijder dan de Wedono, en Parto kon er nu dan ook stellig op rekenen, dat hij de beloofde f 100 en het paard spoedig zou ontvangen. Wongso wordt, ongeacht zijne stellige verzekering van onschuld, ingerekend en onder geleide ook van Parto naar de woning van den Wedono gebracht, die in zijne vreugde dadelijk naar den Heer G. ging, om hem van deze belangrijke ontdekking mededeeling te doen. Maar hoe stond die arme Wedono te krijken, toen G. hem vertelde dat het vertoonde servet juist dat was, dat den vorigen dag door Parto ter ontdekking van den diefstal onder getuigen was ter leen gevraagd!

Bekend met deze misleiding keert de Wedono naar zijn woning terug en vindt daar gelukkig Parto nog wachtende op de hem toegezegde beloning, die hem nu zoodanig gewijzigd werd verleend, dat hij naar Samarang werd opgezonden te aldaar onderzocht en naar den Landraad verwezen te worden, waar hij loon naar verdienste zal ontvangen.

Het behoef niet meer gezegd te worden, dat Wongso dadelijk vrije voeten werd gesteld.

Het nader onderzoek deed het vermoeden ontstaan, dat Parto zelf in dien diefstal betrokken was. Bij een door den Assistent-Resident ingesteld onderzoek werden in zijn bezit gevonden onderscheidene voorwerpen, die blijkbaar van diefstal afkomstig zijn. Deze voorwerpen heeft men ter bezichtiging op het politiekantoor gedeponceerd, om zoodoende op het spoor der eigenaren te komen.—

[De Locomotief.]

Samarang, 15 April. Uit Grobogan vernemen wij, dat de Wedono, die wegens verduistering van landrente, misbruik van het recht op heerdienstplichtigen, enz. enz. beschuldigd werd, ontslagen — we vergissen ons: naar Salatiga overgeplaatst is.

De Djaksa, die ten gevolge van kwade praktijken werd aangeklaagd, zit voortdurend ongestoord in den landraad, om recht te spreken!

(Locomotief.)

Passerheffingen.

Reeds een paar maal heeft de redacteur van de *Java-Bode* zijn beschouwingen medegedeeld over het afschaffen der belasting, geheven op de passers, en getracht om het verband tusschen dien maatregel en het minder vertier op de passers duidelijk aan te toonen. Of dat minder vertier bestaat, en of het dan nog door of sedert het afschaffen der heffingen heeft plaats gehad, willen wij hier in het midden laten. Indien echter de schrijver de Residentie Madioen ooit had bezocht, zouden wij geneigd zijn om te denken, dat hij daar eenige van zijn beschouwingen over dat onderwerp had opgedaan.

In die Residentie toch is op de passers veel vertier en . . . daar worden nog steeds vele heffingen of belastingen gevorderd! Het zijn wel niet de belastingen van vroeger, geheven door Chinezen, zoo dikwijls de bloedzuigers van den inlander genoemd, maar belastingen, geheven door Javanen, soms door personen, die zich zelven hebben opgeworpen als passerwachters, dan weder door de politie op die passers aanwezig.

Zoo wordt op eenige passers van alle verkoopers een kleine schatting, hetzij in geld — eenige duiten — of wel in natura — een hand vol rijst, een paar djagoengs, eenige vruchten, wat sirie, enz. — gevorderd; hier alleen van de goedwillige, daar weder van wien men het machtig worden kan.

Overal zal men deze heffing bekend vinden bij de bevolking onder den naam van *sapou* of veeggeld, hoewel overal van bestuurswege heerdienstplichtigen zijn aangesteld voor het schoonhouden der passers. Die heerdienstplichtigen trekken dan ook de voordeelen van de heffingen niet, maar wel de personen, op de passers met de handhaving van de orde belast. Op eenige passers is van bestuurswege een omheind stuk grond afgezonderd, waar iedereen zijn paard kan zetten, doch daarvoor wordt eveneens een kleine befalling gevegd; te P. onder anderen, van 2 duiten voor elk paard. Op een anderen passer weder, waar door een zoogenaamden passerschrijver de eigendom- en verkoopbewijsjes van karbouwen en sappies worden afgeteekend, eischt men daarvoor van elk briefje 10 duiten. Zelfs van Europeanen durft men dat vragen!

Het rendement van dergelijke heffingen is gewoonlijk niet onaanzienlijk. Een inlander, vroeger bij een Europeaan werkzaam, had zich, naar het schijnt, met een kameraad geassocieerd om zulk een beroep uit te oefenen op een passer dicht bij een anderen grooten passer gelegen, en hij vertelde meermalen, dat zij, hoewel slechts op een despasser hun functiën uitoefende, voor f 2,50 ophaalden!

De hier genoemde heffingen moeten aan velen bekend zijn, maar wat wordt er gedaan, om ze te beletten?

Is men het wellicht hierin eens met den Heer Haet of van meening dat ook te dien opzichte de Javanen weder zulk een exceptioneel mensch is, dat hij bij verkiezing daar zijn waren ter markt brengt, waar hij van de opbrengst een gedeelte moet afstaan? Slaat hierop misschien hetgeen in het *Bat. H.B.* van 2 Maart is medegedeeld als *lets over Java's toestand*, en met zooveel spoed door de *Java-Bode* in haar No. van 3 Maart overgenomen werd: »doch zou de goeude inlander er ook zoo over denken, die thans zijn bezitting onophoudelijk bedreigd, de wegen onveilig maakt, en zich zelfs op passers niet voor de onbeschaamde afzettingen gewaarborgd ziet?»

F.

(Locomotief.)

Een klerk van het Waterstaatsbureau alhier had zich, voor de som van f 50, door den Chineschen kalkleverancier laten verleiden om eenige, aan dien leverancier gezonden mandaten te vervangen door andere van veel hogere bedragen. De Raad van Justitie alhier schonk hem daarvoor den 13en dezer drie jaren vrij logies. De vindingrijke Chines zal nu het voorrecht hebben zijn gezicht gedurende een kwart uur aan het publiek te mogen vertoonen om vervolgens met een ijzeren halsband versierd onder qualificatie van gedwongen arbeid gedurende zes jaren te luieren. Eerst moet hij nog f 75 boete betalen.

(Locomotief.)

Stemmen van en voor Inlanders.

Eene Javaansche metamorphose — De nederige stulp van zekeren Dalim in de Krasak, onder Pemalang gelegen, was onlangs de plaats waar de ligtgeloovige menigte van alle zijden henen stroomde. Men maakte er zijne opwachting aan Mas Soekma Sinanglang, en zeker was in de gansche Afdeeling niemand het voorwerp van zulk eene bewondering en vereering als hij. En welke aanspraak had die Mas op deze onderscheiding? vraagt de lezer. — Waarlijk geen allodaagsche, antwoorden wij. Nog op verre afstand had hij zijne verschijning aan Dalim in een droomgezicht bekend gemaakt, en bij die gelegenheid, schoon van adellijke afkomst, zich toch slechts aanbevolen voor een weinig ruimte in Dalim's woning, terwijl hij voor zijn onderhoud daar zelf wel zorgen zou. Van dien tijd af was onze Dalim dan ook op de komst van Mas Soekma Sinanglang voorbereid; en toen nu eenige dagen later zich in de sawah van dezelfde desa eene groote slang vertoonde van ongeveer 11 voet lang, en deze slang op de nadering van Dalim zeer familiaar naar hem toeshuifde en zich vreedzaam ineenkronkelde in zijne uitgespreide saroeng, toen verwelkomde hij den gast die hem bij voorraad in den droom verschenen was. Hoe! een slang hegroet als voorwerp van onderdanige hulde! Maar Dalim begreep het al te wel. Die oeler was immers slechts eene gedaante-verwisseling van den geadelden geest, wiens beeld hij reeds in den droom had ontmoet, en wie er nog aan twijfelde, hij had slechts in die strepen de glanzend gele kleur te aanschouwen, die niet anders dan als Mas Sinanglang, zegge: gepolijst goud te beschrijven was. — Geen wonder dat het gerucht dezer zonderlinge verschijning zich weldra naar alle kanten verspreide, en bijgeloof aan nieuwsgierigheid de plaats betwistte, waar men van nabij zijne oogen bevredigen kon. Had Mas Soekma Sinanglang weleer verzekerd, dat hij in zijn eigen onderhoud voorzien zou, dit scheen wel een wenk om de belangstellende menigte voor 't minst op eene kleine contributie te stellen, en daar niemand hier ook iets tegen had, bragt ieder zijn offer in zilveren of koperen specie, waarvan het bedrag trouwens aan de discretie bleef overgelaten. Ook de lichamelijke ellende deed gaarne een beroep op het vermogen dezer wonderslang, en bood haar vruchten ter versnapering, in de hoop van medicijnen waarover zij zeker te beschikken had. Niemand voer intusschen beter bij deze vertooning dan Dalim zelf, die niet alleen zijn huis voor de slang — maar ook zijn buidel voor de dubbeltjes had opengesteld. Uit pure dankbaarheid verlief hij zijn gast in rang en eere en noemt hem thans Raden, als ongetwijfeld van vorstelijk bloed. En schoon hij hier en daar onder zware verdenking ligt

van minder edele bedoelingen, zoo belet hem dit evenwel niet om van de opbrengst dezer ver tooning te profiteren, immers zoo lang de Politie daar niet tusschen beiden treedt.

Samarang, 13 April. Met zekerheid kunnen wij mededeelen, dat er nu besloten is om het nieuwe havenkanaal van Samarang door schutsluizen in verbinding met de rivier te brengen. Met kracht zal het werk worden aangepakt - de materialen zijn voorhanden - zoo spoedig door de directie van openbare werken een besluit genomen is omtrent eenige door den met den bouw belasten ingenieur gedane voorstellen, welke beslissing men spoedig te gemoet ziet. Van harte hopen wij, dat de geprojecteerde sluisen al het nut mogen stichten, dat de voorstanders zich daarvan voorstellen en waaraan Samarang zulk eene groote behoefte heeft! [Sam. Ct.]

Samarang, 15 April. Door den raad van Justitie is gister uitspraak gedaan in zake het namaken van handteekeningen en vervalschen van mandaten door een klerk op het bureau van den waterstaat. Die persoon, S. had op aansporing van den Chineschen leverancier van kalk enz. de handteekeningen op eenige der aan bedoelden leverancier gezonden mandaten nagemaakt, na alvorens de daarop voorkomende sommen aanmerkelijk te hebben verhoogd. Voor dit werk had hij eene belooning van f 50 ontvangen.

De klerk werd veroordeeld tot 3 jaren gevangenisstraf en de kosten van het geding, terwijl de Chinees tot 6 jaren dwangarbeid in den ketting, benevens ¼ uur te pronkstelling en 75 gulden boete werd veroordeeld.

— Uit *Djoedja* meldt men ons, dat tijdens een der laatste voorstellingen van de Wielandstroep aldaar, de Heer Magilton, onder het verrichten zijner toeren, het ongeluk had eene misgreep te doen, waardoor hij van eene hoogte van nagenoeg 30 voet naar beneden stortte, en zoodanig op een stoel terecht kwam, dat hij eene belangrijke kneuzing kreeg. De schrik door dit ongeluk, vooral onder de toeschouwers teweeg gebracht, was, gelijk men begrijpen kan, zeer groot, en gaf aanleiding om nog dien zelfden avond eene collecte voor den ongelukkige te doen, welke niet minder dan f 600 opracht, en in de volgende dagen steeg dat bedrag nog tot over de f 800,—. *Djoedja's* ingezetenen gaven hiermede weder het bewijs, hoe veel menschenliefde ook daar in vele herten woont, en hoe bereid zij zijn om vermoede het hunne bij te dragen tot leniging der rampen van een natuurgenoet. (Sam. Ct.)

Soerabaja, 14 April. Een Posing tot oplichting is gisteren door een Chinees alhier beproefd, met een vervalscht half lot der Makassaarsche loterij. Van het nummer 4950 dat zijn eigendom was, had hij getracht nummer 4059 te maken, waarop een prijs van f 100 is gevallen, door de 9 met roode inkt bij te werken tot een O en van de O een 9 negen te maken, door in het midden een roode lijn te schilderen, en daarbeneden aan de linkerzijde een gaetje in het cijfer te branden.

De geheele vervalsching was echter zoo slordig uitgevoerd, dat zij, toen hij zich met zijn biljet ter ontvangst der gewenschte f 50 aanmelde, terstond werd opgemerkt, en de arrestatie van den slimmen maar onhandigen baba ten gevolge had.

(Soer. Hbl)

Soerabaja, 14 April. Op den ... Maart vertrok van Solo met tweejarig verlof naar Nederland, de heer F. W. Winter, 3e. Onderwijzer aan de Kweekschool tot opleiding van Inlandsche Onderwijzers alhier, oudste zoon van den onvergetelijken C. F. Winter Sr.

Moge het hem en zijne familie welgaan, en hij in Nederland datgene vinden wat hij zich hier heeft voorgesteld en moge men hem de noodige hulp verleen, zij het ook maar alleen uit dankgevoel voor de verdiensten van zijnen vader, die eenmaal de vraagbaak was op 't gebied van Javaansche taal-land- en volkenkunde.

Dit wenschen wij!

[Ins.]

Soerabaja, 12 April. Gisteren avond, omstreeks 5 ure, is door den watershout het lijk opgevischt van den Eur. fuselier Naver, in de Kalimaas, ter hoogte der firma Besier en Jonkheim. — De ongelukkige was in een toestand van krankzinnigheid het hospitaal te Sampang ontvlucht, is toen in de rivier gesprongen en vervolgens verdronken. [Soer. Ct.]

Naar aanleiding van hetgeen in het *Tijdschrift v. N. Indië* gezegd wordt leest men in de *Soer. Ct.*

Wij zijn in de gelegenheid geweest *in loco* met zeer goed ingelichte personen over dat dusgeenaamd „*Grisseesch Schandaal*” te spreken en op grond dier ingewonnen berichten, gekomen tot eene geheel andere gevolgtrekking van het gebeurde, dat alléén overdreven dienstijver tot grondslag had, gepaard met, zoo men wil, verkeerde inzichten omtrent de behartiging der belangen der inlandsche bevolking.

Nu en dan werden in het Grisseesche geheele kampong en dessa's in de asch gelegd, door de onvoorzichtigheid met het omgaan met vuur van één enkel kampong — of dessa-bewoner doordat er aan blusschen niet te denken viel, aangezien de van licht ontvlambare materialen opgetrokken huizen, zonder eenige tusschenruimte, even als de cellen van een bijenkorf, tegen elkander waren aangesloten. Door het doen aanleggen van kruiswegen en het bouwen van woningen met zekere tusschenruimte trachtte de heer *Castens* de bevolking voor die vreeselijke ramp vrijtewaren, zonder dat hij in aanmerking nam de overwegende bezwaren, welke een dusdanig, anders in alle opzichten voortreffelijk plan, in den weg stonden.

Voorzeker had de heer C. groot ongelijk om door dwangmaatregelen de bevolking daartoe te noodzaken en zou hij billijker gehandeld hebben door overreding haar daartoe — in haar eigen welbegrepen belang — te trachten overtehalen.

Wat nu den betrokken Regent betreft, deze heeft in de gansche aangelegenheid niets anders gedaan dan de inzichten van zijnen ouderen broeder — den assistent-resident — zooveel als doenlijk te ondersteunen en kan men — *billijkheidshalve* — dien iul. hoofdamtenaar niet verantwoordelijk stellen voor het dwaalen van gene, met het oog, dat niet de regent maar wel de assistent-resident de Regeering vertegenwoordigt in zijne afdeeling.

Van knevelarij, van afpersing was hier niet de minste sprake; alleen van ongeoorloofde dwang, voortvloed uit overdreven ijver.

„*En schandaal*” zal men bij bedaarde onpartijdige redenering te vergeefs zoeken in het gebeurde te Grissee; wij gaan verder met te beweren dat hier het doel — zoo niet de middelen wet-tigde — dan toch ze dermate verschoonde, dat de Regeering ten rechte begreep geen zwaardere straf te moeten toepassen dan de verwijdering uit den dienst van den betrokkenen — door ijver te ver gegaanen assistent-resident.

Toen wij de Grisseesche zaak slechts van ééne zijde hadden bekeken, waren wij ook van het gevoelen door het *Tijdschrift van Nederl. Indië* zóó welsprekend ontvouwd; maar nader onderzoek bracht ons tot eene juistere en rechtvaardigere conclusie. *Soer. Ct.* v. d. G.

Soerabaja, 9 April. *Drukkers-delict*. „Ik heb”, zoo begon de heer *Courier dit Dubekart* tot zijne verdediging te spreken, „volstrekt geene preparatieven voor deze zaak gemaakt en niet de moeite genomen om wat men zegt eene verdediging of pleidooi te bestudeeren.

Het eenigste, wat ik mij in der haast veroorloofd heb op papier te brengen, is vervat in eenige punten welke ik aan de opmerkzaamheid van den Raad wensch te onderwerpen terwijl ik voor het overige alleen steun op de waarheid van de goede zaak, welke ik hier vertegenwoordig. Het is de eerste maal in mijn leven dat ik voor eene Balie verschijn en verzoek ik dus den Raad mij mijne onbedrevenheid ten goede te willen houden en mij te excuseeren waar ik soms onwetend de bepaalde vormen en usantiën overschrijd. Alleen verzoek ik dat mij vergund worde de tot mij gerichte vragen te mogen opschrijven daar ik *raadsmán* en tevens *beklaagde* ben. Er zijn menschen die denken en spreken kunnen in ééne adem; dat zijn halve geniën. Daarentegen ben ik wel een denker maar geen spreker, een zeer langzaam denker zelfs.

Als ik gehaast word, weet ik zeer zeker, dat ik mij verwar en mijne tegenwoordigheid van geest, welke ik zeer noodig heb, verlies.

Thans verklaar ik mij bereid om op alle uwe vragen zoo goed mogelijk te antwoorden.

Ik erken die artikelen geschreven te hebben doch protes-

teer ten ernstigste tegen de uitlegging welke daaraan is gegeven door den officier van justitie.

Het is mij bekend, dat alléén authentieke stukken welke de bewijzen bevatten van de waarheid mijner charges en van anterieuren datum zijn, mij kunnen, vrijpleiten. Zoodanige authentieke stukken bestaan en ik heb aan Z. E. den Gouverneur Generaal gevraagd mij de gewaarmerkte afschriften dier stukken toestestaan. Geene staatkundige redenen konden er bestaan om mij die afschriften te weigeren. De Regeering gevoelde ook, dat zij *dit* niet kon aanvoeren als geldige reden van weigering en liet er zich weinig aan gelegen liggen of de wet eene andere reden van weigering toeliet. Ik kreeg ten antwoord dat mij die afschriften *niet* zouden worden gegeven, op grond dat de Regeering niet inzag dat dezelve mij in casu van eenig nut konden zijn. (Daarop las de beklagde, tevens verdediger, eene desbetreffende passage voor uit feit 51.)

De Regeering is dus hare competentie ver te buiten gegaan terwijl zij trad in de bevoegdheid mijner rechters. Het staat *niet* aan de Regeering om te beoordeelen of die bewijzen *al* dan *niet* geldig zijn! Dat moet onderworpen worden aan het oordeel der Rechtbank die mijne zaak behandelt! De Regeering dus terwijl zij willekeurig en in afwijking van de wet aan mijne Rechters de stukken onthoudt, welke hen kunnen in staat stellen een rechtvaardig vonnis te vellen, laat in arren moede mij geheel alléén staan en zelfs zonder de wapens, welke mij rechtmatig toekomen, ter besnijding der Hydra die ik heb opgewekt en tegen mij gekeerd.

Waarom? Om in het belang van land en volk misbruiken en misdrijven aan het licht te brengen opdat de hooge Regeering met de groote macht, waarmede zij is bekleed, maatregelen kon nemen om het goede te doen treden in plaats van het kwade.

Met dit verheven doel voor oogen heb niets noch iemand te onzien!

Oréal heb ik gottbeschroomd den vinger op de wonde gelegd en alles gelijvulgeerd wat in het belang van den volke der Regeering hoogst welkom moest zijn geweest. En welke is de dank dier Regeering voor de verdienste van mijn belangeloos kampioenschap? Haar dank is dat zij mij *upieds et mains liés* den draak toewerpt wiens kop ik haar in de handen gaf opdat zij het ondiep zou kunnen vermorselen. Helaas bijaldien ik had kunnen vermoeden, dat de Regeering liever het kwaad laat bestaan dan het te verwijderen, dan zou ik mij van schrijven hebben onthouden of zoo ik desniettegenstaande eene poging had willen aanwenden om goed te stichten, zou ik mij in mijne termen binnen engere maar veiligere grenzen hebben gehouden! Zooals het nu is, zie ik geene termen in de wet, waarbij de rechterlijke macht van de Regeering kan eischen, dat zij haar het oordeel overlate dat alleen tot hare bevoegdheid behoort en . . . *«c'est le lion qui parle, il faut se soumettre»*, wat de Regeering heeft besloten, zal besloten blijven en ik blijf over als de dupe van eene der vele leemten in de wet . . . *«van eene der vele leemten in de wet»*, herhaal ik, want het eerste, wat ik voor mij zie, is de kans, dat ik op nog veel erger wijze de dupe wordt van eene andere leemte in de wet.

Hoort en laster toch worden zeer ten onrechte bij de wet in één en denzelfden term te samen gevat.

Hij, die hoort, kan hoogstens beschuldigd worden van gebrek aan wellevendheid, maar hij die lastert is een ellendige misdadiger!

En toch wordt volgens die wet, hij die slechts heeft gehoond, tevens veroordeeld als lasteraar en het schandmerk des misdadigers wordt op den *niet* — delinquent gedrukt!

Heb ik gehoond? Ik mag niet ontkennen dat ik mij niet altijd binnen de grenzen der strikte wellevendheid heb gehouden maar gelasterd! . . . neen, *«dat heb ik niet!»* —

Alles wat ik gezegd en geschreven heb is even de zuivere waarheid als de bedoeling, waarmede ik schreef, rein was.

De officier van Justitie in zijne acte van beschuldiging geeft echter eenen anderen grondslag aan voor die bedoeling, weshalve ik het noodzakelijk acht die beschuldiging nog nader te wederleggen.

De zaak waarvoor de Raad thans vergaderd is, kan slechts van drie verschillende kanten beschouwd worden, namentlijk:

a. Of ik heb gelasterd en gehoond met het doel om te hoonen en te lasteren en dan moet wraakzucht mijn motief zijn geweest.

b. Of ik heb gelasterd zonder dat doel en alsdan zou zelfmisleiding mij daartoe gedreven hebben, in welk geval ik wel is waar óók strafbaar ben, maar niet in die mate als in het eerste geval.

c. Of wel ik heb de waarheid gesproken, en dat ik alleen die waarheid niet voldoende kan staven ingevolge de eischen der Wet!

Wat het eerste betreft, ontken ik ten sterkste zulks het geval is, daar ik volmondig kan verklaren dat alhoewel en Resident en Assistent Resident en Regent mij onmiskenbaar veel kwaad hebben berokkend en niets verzuimd hebben om mij het leven ondragelijk te maken, het mij geheel en al onverschillig is, of het hen al dan niet welga; alleen veracht ik hen!

De reden mijner handeling is eene geheel andere dan die welke in de acte van beschuldiging is aangegeven en ontwikkeld. De Raad gelieve te bedenken dat het geene beuzelingen moeten geweest zijn, welke iemand van een bedaard karakter en eene beschaafde opvoeding kunnen bewegen om een dergelijken ongelijken strijd aan te vangen tegen drie zulke machtuutoefenende personen als zulks de Heeren van der Kaa, Gey van Pittius en de Regent van Blitar waren. . . . Om daartoe over te gaan moet men vooraf tot het uiterste zijn gebracht, tot wanhoop zijn gedreven!

Om echter den Raad nog meer te overtuigen dat het geene wraakzucht was welke mij pousseerde tot het schrijven mijner Feiten maar wel verontwaardiging over hetgeen gebeurd was en nog dagelijks gebeurde, zoowel als de drang voor persoonlijke veiligheid, zal ik de volgende punten aan de overweging van den Raad onderwerpen, als:

1. Gesteld al, dat ik wraakzucht koesterde tegen die drie personen, is het toch niet aannemelijk, dat ik om aan die wraakzucht te voldoen, het geluk van mijn geheel volgend leven daarvoor op het spel zetten zoude, zooals ieder vooruit kon nagaan dat gebeuren moest.

De grieven welke ik tegen die drie personen heb, zijn wel is waar groot, maar toch niet van dien aard om alléén uit wraak te *ageeren* zooals ik gedaan heb. Eene dergelijke gevolgtrekking is irrationeel, ten eenemale ondenkbaar en onaannemelijk en zou krankzinnigen werk zijn!

2°. Bijaldien mijn doel was geweest om te hoonen en te lasteren en mijne wraakzucht bot te vieren, had ik mijne Feiten ingericht volgens het systeem van *Asmodée* hetwelk geheel en al buiten het bereik der wet ligt!

Iemand die lastert, attaqueert niet op zóó *loyale* en onverholven wijze als ik zulks in al mijne Feiten van het eerste tot het laatste toe, steeds gedaan heb, daar hij inziet alsdan zijnen vijand de gelegenheid te openen zich te verdedigen en den lasteraar ten toon te stellen. De lasteraar valt iemand verraderlijk van achteren aan, daar dan de aangevallene, niet wetende van waar de slagen komen, onmachtig in het wilde schermt, terwijl hij zelf onbekend *partant* ongedeerd blijft.

Mijn streven echter is blijkbaar geweest om die drie personen als het ware te *dwingen* zich te verdedigen, en toen dit niet hielp, stelde ik alle pogingen in het werk om het N. I. Gouvernement te *noodzakén*, hen te gelas-

ten zich te zuiveren van de door mij ingebrachte beschuldigingen, hetgeen mij helaas evenmin gelukte daar dat Gouvernement doof bleef voor alle mijne vertoogen en verzoeken dienaangaande niet alléén, maar de Heeren van der Kaa en Gey van Pittius zelfs ongedeerd naar Europa liet vertrekken! „Een schurftig schaap vreesde de kam!”

3e. Na het vertrek naar Europa dier beide Heeren en de pensionering van den Regent van Blitar, heb ik hen laten rusten of hoogstens slechts zijdelings, waar het niet anders kon, over hen gesproken. Bijaldien ik lasteren en hoonen wilde, zou ik thans van hunne afwezigheid profiteren, te meer *daar de sto mij alles behalve ontbreekt!*

4^e. Mijn rekest aan zijne Excellentie den Gouverner Generaal (vide Feit No. 6) waarin ik aanbod en verzocht mij de kolonie uit te zetten indien mijne beschuldigingen tegen Resident en Assistent Resident ongegrond bleken te zijn.

(Hier leest de beklagde dat rekest voor) Idem mijne missives aan zijne Excellentie van 16 Augustus 1866 No. 27, 12 September 1868 No. 83. Hier leest de beklagde deze beide missives voor uit Feit No. 16) en eindelijk die van 15 Augustus 1869 No. 99 (welke de beklagde eveneens voorleest uit Feit No. 38.)

Toen was de Heer Gey van Pittius nog in de afdeling Blitar. Zoo *franchement* handelt geen lasteraar? Nog eens, waarom geen gevolg gegeven aan de *aanwijzing* door mij bij laatst bedoelde missive gedaan? Waarom de boeken van dien pachter niet bij tijds geconstateerd?

Even goed als de Resident van Chincezen geldelijke cadeaux aannam, kan en zal hij die ook van den Regent aannemen!

5^e. En eindelijk bijaldien ik aan wraakzucht den teugel had willen vieren tegen Resident en Assistent Resident, en ik hen *zelfs zonder te lasteren* had willen hoonen of blootstellen aan den haat en de verachting der ingezetenen, voorwaar, niets zoude mij gemakkelijker vallen, daar ik in staat ben door hen gepleegde daden te openbaren, welke van dien aard zijn, dat ieder rechtschapen man bij het vernemen derzelve, die *hooggeplaatste personen in het aanzicht zal spuwen!*

Des verkiezende ben ik bereid onmiddellijk hier aan den Raad eenige dier daden mede te deelen.

Thans wat betreft geval *b*, vlei ik mij genoeg oordeel en menschenkennis te bezitten om niet in die mate te worden misleid. Daarbij spreken de meeste *feiten* voor zich zelf en zijn er zelfs onder van *noterieuse* bekendheid en nu *c.*-vertrouw ik dat elk lid van den Raad genoeg practische ondervinding vooral hier in Indie heeft opgedaan om te weten dat *feiten*, zooals de door mij beschrevene, alhoewel in den regel moeielijk te bewijzen overeenkomstig de eischen der Wet, daarom toch alles behalve eene zeldzaamheid in dit land zijn.

Voorts wijs ik op mijn verleden *sans tâche*; op het veelbeteekenende onverklaarbare stilzwijgen der door mij beschuldigde twee eerste personen. De Raad diene op te merken, dat toen dat stilzwijgen zelfs bleef voortduren nadat ik in mijne heftige verontwaardiging in zake moord-aanslag mij te ver waagde, verder dan ik ingevolge de Wet verantwoord kon.

Dat juist dat hardnekkig stilzwijgen der door mij van sluipmoord beschuldigten een bewijs is dat hun geweten hen verontrustte!

Dat alstoen niets hen gemakkelijker zoude zijn gevallen om mij met de Wet in de hand te verpletteren en dat, toen dit niet gedaan werd; zulks is toe te schrijven aan geyoel van eigen schuld en niet aan medelijden, daar ik toch wel geloof dat het onnoodig zij te bewijzen dat beiden mijne geslagene vijanden waren en derhalve onvatbaar voor medelijden tegenover mij. Voorts wijs ik den Raad op hun onverantwoordelijk vertrek naar Europa, zonde,

zich alvorens te hebben gezuiverd van de op hen rustende smet en blaam.

Steeds heb ik eene aandrift gevoeld om daar, waar verstokte boosheid huisde, dezelve achter na te rijden en zoo doenlijk de misdadigers hunne welverdiende straf te doen oploopen.

Bij aldien de Resident S. nog leefde zoude deze zulks kunnen bevestigen. Meer dan een Wedhono of ander inlandsch Hoofd had het aan mij te danken dat zijne misdaden ontdekt en hij deswege ontslagen werd. In 1863 kwam ik op het spoor van een moord bedreven door een Wedhono der Residentie P.. De vermoedenis welke ik mij getroostte om alle draden dier misdaad in handen te krijgen, haalde mij eene dysenterie op den hals, welke mij op den rand des grafs bracht, doch ik smaakte de voldoening dat de Resident den betrokken Controleur die thans Assistent Resident is, authoriseerde de zaak in het geheim te onderzoeken en naar bevinding van zaken, dat Hoofd te suspenderen, in hechtenis te nemen en naar de hoofdplaats op te zenden. Wat gebeurde echter? De uitkomst van dat onderzoek bewees dat ik gelijk had, doch de eischen der wet deden den Resident en Controleur huiveren en terugschrikken om tot handelen over te gaan. Aan die Wet heeft die booswicht, *die thans eene hooge waardigheid bekleedt*, het te danken dat hij steeds een geëerd en geacht man is gebleven.

Nu nog geene drie maanden geleden leverde ik aan den Assistent Resident te B... een misdadiger over, die *zes jaren geleden* een afschuwelijken moord had gepleegd. „Gedurende drie jaren lang had ik mij alle vermoedenissen getroost om dien booswicht die zich verscholen hield, op te sporen, en daarvoor den geheelen Oosthoek en het Tenggerische gebergte doorkruist!

Die neiging is voor mij ten laatste eene behoefte geworden, eene *manie*. Ik wijs op den afschuwelijken moord gepleegd op Homopoetih in 1860 als allereerste oorzaak van den afschuw welke de Regent van Blitar mij inboezemde.

Reeds toen heb ik onbewimpeld in een artikel voorkomende in de Nieuwsbode of Soerabaia Courant van dat jaar mijn gevoelen omtrent die moordzaak uiteengezet. Wel een bewijs dat mijn karakter reeds toen die neiging had welke mij thans hier voor de balie brengt.....

Maar genoeg hiervan! Uit al het zoeven aangeroerde blijkt genoegzaam, dat in mijne bedoeling toen ik schreef niets ignobels lag en het mijn plan nimmer kan geweest zijn om te lasteren.

In hoe verre heb ik gehoond?

Wat is knevelarij, anders dan de grenzen te buiten gaan van de macht waarmede men bekleed is — schelmerij, anders dan zich in min of meer directen zin in een anders rechten te stellen of zich andere rechten aan te matigen! Als ik die meer fijne omschrijvingen had gebruikt zou men dan die *phrases* geincrimineerd hebben? Dief, schurk en boef zijn de minder gekuischte benamingen voor hen, die slechts een zeer onbepaald begrip van eigendomsrecht hebben, en de taal heeft tal van zulke min gekuischte woorden en benamingen voor hen bij wien zelfzucht eene hoofdrol speelt. Ik stem toe dat al hetgeen ik van den Regent van Blitar heb gesproken niet tot zijne eer is, maar ik heb de waarheid gesproken.

En wat nu betreft Feit No. 32. Daar is alles bij *suppositie* geschreven, niets *positiefs* of *decisiefs* en kan dus eene *charge* van hoon en laster niet anders dan ongegrond, nietig zijn. Het is nagenoeg onmogelijk om zich van een drukpersdelict te redden, zelfs wanneer al het geschrevene de zuivere waarheid is en men alleen niet voldoen kan aan de eischen der wet, tengevolge waarvan eene veroordeeling onvermijdelijk wordt. In de oogen der wet kan dat vonnis

juist zijn, maar niet in de oogen der Rechters, die alsdan vaak verplicht zijn om tegen hunne eigene overtuiging en beter weten in dat vonnis te vellen. Het geldt hier (de cadeaux namelijk) een geheel exceptioneel geval, waarin niet speciaal bij de wet is voorzien en hetwelk uit het gezichtspunt der wet ten eenemale onbewijsbaar is!

Ik poseer de vraag, hoe of eene overtreding van den ambtseed der Residenten op dat punt zou moeten uitgewezen worden?

Blijft de Raad vorderen dat eene dergelijke overtreding met authentieke stukken dient te worden gestaafd dan is die ambtseed op dat punt althans, van nul en geener waarde, een *blague*, ja leugen, hoogstens gelijk te stellen met het gebedje dat men den kinderen gelast te prevelen alvorens zij gaan eten. Geen enkel Resident zal er zich dan om bekommeren die ambtseed te overtreden, overtuigd als hij is van de totale straffeloosheid op dat punt, en alles accepteren wat hem geoffreerd wordt. Daardoor is de deur wagewijd geopend voor zijne hebzucht. Reeds heeft de Regent van Blitar ondanks hetgeen nu gebeurt, nog niet lang geleden cadeaux geoffreerd aan den nieuwen Resident en Assistent Resident van Kediri en Blitar, die beide echter wijs genoeg zijn geweest om te *refuseeren*.

Reeds in Feit no. 36 explicieerde ik waarom er van schelmerijen zooals die door den Regent van Blitar bedroven geene authentieke stukken kunnen bestaan. Het zij mij hier vergund eene vergelijking te bezigen. Ieder onzer heeft *generaal* gesproken, de overtuiging van een leven hier namaals doch ik moet de eerste nog ontmoeten, die mij *pièces en main* bewijst dat ik daarin niet dwaal. Van waar dan die overtuiging?

Niet door authentieke stukken of door blindelings aan te nemen, wat ons in onze vroegste jeugd daaromtrent wordt ingeprent, maar wel door grondig onderzoek, opmerking en gevolgtrekking komen wij tot die overtuiging. Waarom in zake Regent geen onderzoek? Men hadde dan geweten of ik *al* dan *niet* een lasteraar ben!

Men vrage de *kapala's* te Blitar of zij *al* dan *niet* in hun schik zijn met 's Regents verwijdering van daar! . . .

Is echter de Raad tegen *alle overtuiging en beter weten in*, van oordeel dat ik gelasterd heb en behoor gestraft te worden, alléén omdat het mij materieel onmogelijk is de door de Wet in deze gevorderde authentieke stukken te *produceeren*, geef ik den Raad in ernstige overweging, dat de talloze onaangenaamheden, de onrustige, slapeloze nachten ten gevolge van werkelijk bestaand levensgevaar, welke sedert meer dan twee jaren mijn deel zijn, zoowel als mijne verwoestte *carrière* en levensgeluk en de onmogelijkheid om onder de bestaande omstandigheden aan eene betrekking te komen en de armoede waarin ik vervallen ben, dat dat alles bij elkander genomen reeds eene veel te zware straf daarstelt voor het door mij misdreven vergrijp. . . .

En nu, is mijne verdediging zwak geweest?

Ik hoop dat zij niet zoo worde beschouwd!

De voornaamste wapens zijn zoowel den Rechters als mij willekeurig onthouden en met vertrouwen zie ik te gemoet, dat mijne Rechters, met den *wil* om rechtvaardig te wezen, de teruggehoudene authentieke bewijzen beschouwen als te zijn te berde gebracht en niet het schandmerk van den lasteraar drukke op iemand die alleen met de reinste bedoelingen de waarheid schreef.

De Raad van Justitie te Soerabaja heeft uitspraak gedaan in de zaak van den heer Courier dit Dubekart en hem veroordeel tot zes maanden gevangenisstraf, f 250 boete en in de kosten van het geding.

Soerabaja, 16 April. *Liefhebberij-tooneel*. Wij vestigen de aandacht van allen, die belang stellen, in een der schoonste kunst: „het aanschouwelijk voorstellen op het tooneel van menschelijke hartstochten, zwak- en dwaasheden, van deugden en schitterende eigenschappen, van de belooning van het goede en de bestraffing der op zich zelve reeds walging en afkeer inboezemende ondeugd,” in 't kort op het eerste debut in den schouwburg alhier, op Maandag avond a. s. van het „Hollandsch Militair liefhebberij tooneelgezelschap,” hetwelk zich hier heeft gevormd en door aanwinst van eenige sujetten van het militair liefhebberij tooneelgezelschap te Batavia zich vleit het Soerabajasch Publiek verscheidene genoegelijke avonden te bezorgen.

Bij de thans heersche eentoonigheid in de keuze van ontspanning van de dagelijksche beslommeringen, vermeenen wij dat dit liefhebberij-tooneelgezelschap zal kunnen rekenen op de ondersteuning en de sympathie van het publiek, te meer eenige hooggeplaatste personen hunnen veelvermögenden invloed zullen aanwenden om hetzelfde zooveel als doenlijk te doen streven naar degelijkheid.

— Heden nacht hebben eenige gardoe-wakers, ter hoogte van Genteng voor de woning van een Chinees twee blikken etenbakken met saucijzen aangehouden welke bij onderzoek met amfoen bleken gevuld te zijn, ter waarde van plus minus 100 thails.

(Soer. Cl.)

Probolingo, 9 April. *Regenvermindering*. Men klaagde te *Probolingo* en in *Passaroewan* over aanhoudende droogten. In *Loemadjang* zijn de regens minder zeldzaam dan in *Malang*. Weinige regenbuijen in het land van *Gending* en *Padjarakkan*, en een enkele nachtelijke bui in het *Bedjasasche*, hebben eenige verandering gebragt aan het uiterlijke van het te velde staande gewas. — Van jaar tot jaar ondervindt men verandering in waterorde van hoven, en jaarlijks neemt de ontwoording der bergen af, langs de noorderhellingen van *Aradoeno*, en *Tengger* en *Idjang* gebirgen.

In *Loemadjang* is men daarvoor eenigsinds beschermd, door de overgrootte massa tijgers, die, uit de lagere landen door de Tabaksboeren verdreven, naar de onbewoonde digte bergbosschen van den *Sméroe* en *Lemmonyan* zijn verhuisd, en daar de woudbewaarders zijn, — de menschen verschrikkers tegelf woudverwoesting.

Dat ook elders de vermindering van regens is opgemerkt kan worden vernomen bij de ouden van dagen in *Soenda* vooral in *Cheribon*. Daar wordt bij oude landbouwers erkend, dat in hunne jeugd de regens veelvuldiger waren als thans, ofschoon de waterbronnen en beeken even ruim vloeijen als toen.

Deze opmerking, — van het verminderen van regens met het verminderen der bergwouden, is eene oude wetenschap. Daartegenover staat dat onder anderen de geheele voorberg *Sedanoë*, — gezegd *Beloeran*, noordoosthoek van Java, digt ommanteld is met woud, en er geen enkele beek afstroomt, en soms in zeven maanden tijds nabij zijn voet in *Soemberwaroe*, geen regen valt.

De noorder berghellingen van het *Blambangangebergte* zijn in 1817 door de uitbarsting van den *Idjén* kaal geschroeid. Van daar de dorre vlakke om de zuid van *Soemberwaroe* ontstaan.

(H. Pass. en Omstr.)

Passeroean 16 April. Uit *Probolingo* meldt men ons de vendutie van den Heer M. W. Ettij, te *Ombul* die eenige dagen geduurd heeft ruim f 38,000 heeft opgebragt, en het vertrek naar Europa van die geachte familie een waar verlies voor die plaats is.

(P. N. en A. bl.)

Makassar, 23 Maart. Zaterdag den 19den dezes kwam alhier des middags ten 4 ure aan het stoomschip *Batavia* en den volgende dag ten 10 ure vóór den middag de *Koning Willem III*. Gisteren avond ten 9 en 10 ure werden de postpakketten gesloten en heden ochtend ondernam de *Koning Willem III* zijn togt door de Molukkos, terwijl de *Batavia* op den middag naar Java vertrok.

[Mak. Hbl.]

GOUVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!

doet te weten:

Dat Hij, het wenschelijk achtende nieuwe voorschriften te geven ter voorziening in de gevallen, dat een komptabele, voerende burgerlijk geldelijk beheer, bij ziekte of ontstentenis het hem opgedragen beheer niet kan blijven vervullen;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van al hetgeen ter zake mogt zijn vastgesteld, te bepalen:

I. In de gevallen, dat een komptabele, voerende burgerlijk geldelijk beheer, bij ziekte of ontstentenis het hem opgedragen beheer niet kan blijven vervullen, doet het hoofd van gewestelijk bestuur of de hoogste plaatselijk aanwezige Europeesche ambtenaar, zoodra hij daarvan kennis bekomt, bijgestaan door twee door hem aan te wijzen ambtenaren en een van de ter plaatse gevestigde of aanwezige nabestaanden van den komptabele, die geacht wordt daartoe het meest in aanmerking te komen, of een door dezen daartoe aangewezen vertrouwd persoon, de tot het beheer betrekking hebbende som in de kas, de gelden en het geldswaardig papier opnemen en doet dit zoo mogelijk vergelijken met het boeksaldo of de aanwezige schrifturen; terwijl verder door hem al die maatregelen worden genomen, die ter verzekering van 's lands belang blijken noodig te zijn.

Van de redenen waarom het hoofd van het gewest, of het hoofd van het plaatselijk bestuur niet zelf optreedt, of ook geen van de nabestaanden of diens gemagtigde de opname bijwoont, wordt in het proces-verbaal van bevinding of onder het slot van hetzelfde melding gemaakt.

II. Voor de wees- en boedelkamers treden in deze, in stede van het hoofd van het gewest, op de presidenten dier kamers.

III. Voor zooveel Batavia betreft, treedt voor het beheer van de landskas te Batavia, van de perceptie van de landsmiddelen te Batavia en van de algemeene administratie van het kleinzegel, de direktie van financiën op, in stede van den resident.

IV. De blanco zegels en de postzegels worden voor het hier behandelde onderwerp beschouwd als te behoren tot het geldelijk beheer.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van Nederlandsch-Indie geplaatst, en, voor zooveel noodig, in de Indische en Chinese talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage kollegien en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder ooglating of gezein des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 16den April 1870.

P. MIJER.

De Algemeene Sekretaris,

VAN HARENCAARSPEL.

[Staatsblad no. 45.]

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den ambtenaar op wachtgeld A. Legel, laatstelijk beheerder van den tijdbal en de telegraaf bij het haven-departement te Batavia.

Ontslagen:

Uit 's lands dienst, de derde kommissie bij het postkantoor te Samarang O. P. Smith.

Benoemd:

Tot resident der Lampongsche distrikten, de assistent-resident van Benkoelen, A. Pruijs van der Hoeven.

Tot derden kommissie bij het postkantoor te Samarang, de postkommissie, chef van het postkantoor te Magelang (Kadoe), P. Wetters.

Tot derden deurwaarder bij den raad van justitie te Batavia, de ambtenaar op wachtgeld F. J. M. Benenati, laatstelijk klerk bij het algemeen beheer der posten.

Door den Directeur van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid zijn de volgende beschikkingen genomen.

Belast:

Met de redactie der Javasche Courant de eerste kommissie op zijn bureau Dr. J. J. van Limburg Brouwer.

Afdeeling Onderwijs.

Ontslagen:

Opverzoek, eervol, uit zijne betrekking de kweekeling aan de opebare lagere school te Pasoeroean, F. A. Lubeek.

Ingetrokken:

De benoeming van den waarnemenden hoofdonderwijzer, aan de opebare lagere school te Poerwakarta (Krawang), J. Bonwhuis, tot derde hulponderwijzer aan de opebare tweede lagere school te Batavia.

Benoemd:

Tot 3de hulponderwijzers:

aan de opebare tweede lagere school te Batavia, M. J. J. op de Laey, laatstelijk onderwijzer aan de gouvernementen thans opebare lagere school te Grisse (Soerabaja), onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd;

aan de opebare tweede lagere school te Djokdjokarta, de klerk op het residentiekantoor te Samarang G. J. van Essel.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den onderintendant der 1ste klasse van de militaire administratie W. M. de Jongh.

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den ridmeester bij het regiment Oost-Indische kavallerie, jhr. J. C. F. van der Willige van Schmidt auf Altenstadt; aan den eersten luitenant der infanterie H. Haaksma, en aan den tijdelijken adjunkt boekhouder bij 's rijks magazijn van geneesmiddelen te Batavia [militair ambtenaar der derde klasse] G. Adelerhof.

Ontslagen:

Eervol uit Zr. Ms. militaire dienst, volbragten diensttijd, met behoud van regt op pensioen, de luitenant-kolonel, kommandant van het regiment Oost-Indische kavallerie P. C. Hoolboom.

Bij het Regiment Oost-Indische Kavallerie.

Bevorderd:

Tot luitenant-kolonel, kommandant van het regiment, de majoor P. van der Putt van het eskadron te Rijswijk (Batavia).

Tot majoor bij het eskadron te Rijswijk (Batavia), de ridmeester A. Koenen.

Belast:

Met de waarneming der betrekking van expediteur en archivaris bij het hoofdbureau der militaire administratie (militair ambtenaar der derde klasse) de adjudant-onderofficier kwartiermeester der militaire administratie J. van der Elst, met bepaling dat hij gedurende zijn nog loopend verband bij zijne dienst zal worden gevoerd voor memorie

(*Javasche Courant*, 19 April 1870).

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den telegrafist der eerste klasse A. J. Poulbon.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, wegens ziekte, uit zijne betrekking, onder toekenning van wachtgeld, de griffier bij den landraad te Toeloung-Agong en Trengalek (Kediri), F. C. D. Datrieux.

Uit zijne betrekking, de assistent-resident van Karang-Ajer (Bagelen), H. van Duivenbode Varkevisser.

Eervol, uit 's lands dienst, de leerling-telegrafist J. P. Quartero.

Benoemd:

Tot telegrafist der eerste klasse, M. C. A. Kobitzsch, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den officier van gezondheid der 2de klasse H. J. Flint.

Bij de Militaire Administratie.

Benoemd:

Tot 2den luitenant-kwartiermeester, de fourier C. G. P. van de Pol, van het wapen der infanterie.

(*Javasche Courant*, 22 April 1870).

Straat Sunda doorgezeld.

DATUM	VLAG	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	NAAR
April 16	Hamb.	Max	Mallgrof	Bangkok	8 Maart	Falmouth.
"	Russ	Oorlog Stoomfregat Gaydomak	Koltorshoj	Bagdad	12 Februarij	Singapore
"	Engelsch	Southern belle	Barron	Hongkong	29 Maart	Bombay.
"	Spaansch	Elisa	Kubiaguire	Manilla	15 "	Liverpool.
" 17	Engelsch	Sewkes bury	Stowler	"	26 "	New-York.
"	"	Allendale	Gray	Foochow	26 "	"
"	Spaansch	Gloria	Bollegui	China	15 "	Liverpool.
" 18	Italiaansche	Italia	Vidauwarage	Macao	20 Maart	Havana.
" 20	Noord Duitsch	Falke	Gottsche	Hamburg	2 Januarij	Hongkong.
"	Nederlandsch	Panalon	van der Tas	Manilla	24 Maart	Sydney.
"	Engelsch	Mary Ann	Kirk	Singapore	2 April	Mauritius.

Aangekomen Schepen te Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	AGENTEN
April 17	Deensch	schip	Rota	Hanschill	Passaroeang	5 April	C. Bahre & G Kinder.
" 16	N. Duitsch	"	Aline	Kier	Samarang	14 "	"
" 20	Nederlandsch	bark	Fop Smit	Metz	Rotterdam	25 Dec.	Int. Cred. & H. Vereeniging.
" 22	"	"	Henriette	Brouwer	Padang	12 April	J. F. van Leeuwen & Co.
" 23	"	"	Nederland	van Breen	Zierikzee	23 Dec.	Maclaine, Watson & Co.

Vertrokken van Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	NAAR
April 16	Z. M.	stoomb	Cijloop	Halverhout	Soerabaja.
" 18	Nederlandsch	bark	Jacoba Helena	Dumerveel	Nederland.
" 19	"	"	Francina Wilhelmina	Pijl	"
" 20	"	schip	Wijk aan Zee	de Looper	Soerabaja.
"	Z. M.	stoomb	Sumatra	Dronkers	Padang.
"	Engelsch	schooner	Harriet	Ballard	Cocos.
"	Deensch	schip	Rota	Hanschill	Kopenbagen.
" 21	Nederlandsch	"	Stad Leijden	v. d. Poll	Nederland.
"	"	bark	Catharina Maria	Nolet	Soerabaja.
"	"	"	Batavia	Zwanenburg	Tagal & Panaroeakan.

CARGA-LIJSTEN.

Aanvoer te Batavia.

Van Japan per Eng. schip »Bessie Searight», gez. Chutham, agt. Dümmler en Co.

13 kn. was, 570 do. tijntjouw, 116 do. soja, 6000 ps. bezems, 1000 ronde maten, 191 kn. porcelein, 33 do. lakwerk, 161 do. pajongs, Factorij der N. H. M. 21 kn. lak- en porceleinwerk, van Vleuten en Cox. 26 kn. koopwaren, Agenten.

Van Nederland per Ned. schip »Batavia», gez. Zwanenburg, agt. Maclaine, Watson en Co.

6 leggers, Pesch. 25 leggers, Internationale. 1 kt. diverse, 70 bl. saucijs, 130 ps. rookvleesch, 6 pakk. leder, Agenten. 168 chaldrons s/kolen, 27 kn. provisien, 16 roll. tonwwerk, 10 keld. zuur, 40/4 aamen azijn, 22 vn. vleesch, 36 do. wort, 95 ps. hammen, 140 kazen, 135 vn. boter, 10 do. spek, 20 do. rolpens, 1 kt. garens en band, 1 do. speelgoed, 2 do. likur en portwijn, 1 do. vruchten, 12 md. bier, 8 kn. vermicelli en macaroni, 1 do. schoenen, 1 md. zaden, 2 coll. modewaren, Order.

Van Boston per Am. schip »Sooloo», gez. Hutchinon, agt. Tudor Ice Co.

1173 tonn. ijs, 7 kn. melk, 10 do. vesters, 17 do. perziken, 1 do. lobsters, 7 do. crackers, 2 vn. boter, 4 kn. tabak, Agenten.

Aangekomen en Vertrokken Personen.

Van Singapore, Riouw en Muntok, de heeren van der Tak, Tiffier, Websters, Rouchant.

Naar Muntok, Riouw en Singapore, de heeren Henrij Mendel, Arathoon, Guijdt, Nahapiet, de Grave en familie, Noorduijn, Hendrieks, 5 Eur. Matrozen van British Consul.

Laatste Berigten.

Samarang 19 April. De bijdragen ten behoeve van de noodlijdende kerk der Protestantsche Gemeente te Samarang bedragen thans meer dan f 10.000. Wordt in het algemeen de medewerking der ingezetenen geroemd, met bijzonderen lof gewaagt men van de bereidwilligheid, waarmede door de minder aanzienlijken bijdragen zijn gegeven.

— Spoorwegzaken. Naar wij vernemen, heeft de Spoorweg-maatschappij alweder vrijmoedigheid gevonden, om de hulp der Regeering tot leniging van haar geldnood in te roepen, en zijn van Gouvernenstwege 5 ton tot voortzetting der werkzaamheden aan den spoorweg in leen verstrekt.

— Verdiende lof. Door de ijverige en verstandige bemoeiingen van den Waterschout Degens is gisteren een waarde van f 500 aan goederen, die per *Minister Franssen v. d. Putte* naar Soerabaja gezonden zonden worden, aan een groot gevaar van door diefstal te verdwijnen, ontkomen. — (Loc).

Bij BRUINING & WIJT te Batavia

is verschenen:

HET

Militair Tijdschrift

onder Redactie van

E. B. KIELSTRA,

1ste Luit. der Genie en Sappeurs.

Het Tijdschrift verschijnt maandelijks.

Prijs per jaar Franco bij Voortuitbetaling,

f 15.—

Bij M. WIJT & ZONEN te Rotterdam, is de Intekening opengesteld en de 3 Eerste afleveringen reeds te bekomen.

Van elk artikel in dit nummer voorkomende, en niet door anderen geteekend, stelt zich voor de wet als schrijver bekend.

J. C. VAN LIER.